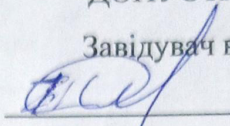

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

Ніна РЖЕВСЬКА

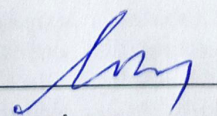
« 15 » 06 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «СУЧАСНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США У АЗІЙСЬКО-
ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ»

Виконавець: здобувач 4 курсу, 408 групи, Дмитрієва Сніжана Юріївна

Керівник: к.пол.н., професор кафедри міжнародних відносин, інформації,
регіональних студій Ялі Максим Харлампійович

Нормоконтролер:
підпис

Олексій МЕНДРІН

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН У ДОКТРИНАЛЬНИХ ДОКУМЕНТАХ США.....	7
1.1. Геополітична характеристика Азійського-Тихоокеанського регіону	7
1.2. Роль Азійсько-Тихоокеанського регіону у зовнішньополітичній стратегії США	11
1.3. Аналіз сучасної концепції національної безпеки США.....	15
1.4. Етапи взаємовідносин Китаю та США.....	20
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ПОЛІТИКА США У АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	23
2.1. Особливості зовнішньої політики США у АТР за президенства Б. Обама	23
2.2. Головні напрями зовнішньої політики США у АТР за президенства Д. Трампа	27
2.3. Головні принципи зовнішньої політики США у АТР за президенства Дж.Байдена	33
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО ТАЙВАНЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	39
3.1. Роль Тайваню у зовнішньополітичній стратегії США.....	39
3.2. Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню	42
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

Актуальність теми – сучасна зовнішня політика США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні є актуальною темою вивчення, оскільки за останні десятиліття Азійсько-Тихоокеанський регіон за характером розвитку міжнародних відносин став одним із найбільш динамічних регіонів світу. Політика держав цього регіону стала визначальною та має безпрецедентний вплив на формування сучасного світового порядку. США знаходяться в епіцентрі геополітичних змін у регіоні та роблять все можливе, щоб зберігати свої позиції та інтереси.

Вивчення питань безпеки допоможе зрозуміти, які виклики стоять перед США в регіоні та які стратегії вони використовують, щоб забезпечити свою безпеку та безпеку своїх союзників. США активно залучаються до дипломатичної діяльності в АТР, щоб забезпечити міцні відносини з іншими країнами та сприяти розвитку співпраці. Особлива увага приділяється розвитку двосторонніх відносин з Китаєм, Японією та Південною Кореєю, а також формуванню різних об'єднань з країнами регіону.

Сьогодні Тайвань залишається важливим союзником США в Азії та відіграє важливу роль у стратегії США в регіоні. Роль Тайваню полягає у забезпеченні стабільності та безпеки у регіоні, захисті своїх національних інтересів та співпраці з США у боротьбі з загрозами національної безпеки.

Одним з ключових аспектів ролі Тайваню є його відносини з Китаєм. Відносини між державами завжди були напруженими, а з часом тенденція до їх погіршення лише збільшується. У такій ситуації роль США як світового лідера та гаранта стабільності у регіоні стає важливою.

Усі ці аспекти зовнішньої політики США у АТР є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Дослідження цих аспектів допоможе краще зрозуміти те, як США взаємодіють з країнами АТР, як вони забезпечують свої інтереси та розвивають свою присутність у регіоні.

Все вище викладене зумовило вибір теми дослідження: «Сучасна зовнішня політика США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні».

Мета дослідження – дослідити сучасну зовнішню політику США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Для досягнення сформульованої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

1. Висвітлити роль Азійсько-Тихоокеанського регіону у зовнішньополітичній стратегії США.
2. Проаналізувати сучасну концепцію національної безпеки США.
3. Розглянути особливості зовнішньої політики США у АТР за президенства Б. Обами, Д. Трампа, Дж. Байдена.
4. Охарактеризувати роль Тайваню у зовнішньополітичній стратегії США.

Об'єкт дослідження – зовнішня політика США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Предмет дослідження – особливості сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Характеристика джерельної бази роботи та стану дослідженості проблеми – джерельна база дослідження сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні складається з різноманітних джерел. До основних джерел дослідження належать: офіційні документи та заяви уряду США, такі як дипломатичні ноти, заяви прес-служби Державного департаменту, заяви президента США та інших посадовців; аналітичні матеріали та звіти відомств, що займаються зовнішньополітичними питаннями, Рада зовнішньополітичних відносин США, Інститут міжнародних відносин США та інші. Стратегія національної безпеки США надає настанови для вивчення аспектів сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському через призму різних шкіл політичної науки, таких як неолібералізм, реалізм та неореалізм. Неоліберали: Дж. Най, Р. Коен; реалісти: Дж. Мершаймер, Г. Кіссінджер, К. Уолтц, С. Волтц. Ці дослідники пропонують різні підходи та аналітичні рамки для розуміння і пояснення аспектів сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вивчення робіт цих авторів допомагає отримати різноманітні погляди та аналізувати різні аспекти політики США в даному регіоні; матеріали мас-медіа, які відображають події та тенденції в регіоні, такі як The New York Times, The Washington Post, CNN, BBC та інші; міжнародні

організації та установи, такі як ООН, Всесвітній банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених, які займалися вивченням основних аспектів сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні можна відзначити таких авторів як І. Дужа, М. Таран та Б. Бужан. Проте, не зважаючи на велику кількість досліджень, вивчення основних аспектів сучасної зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні потребує подальшого вивчення, враховуючи складність і динаміку регіону та постійні зміни в геополітичній ситуації.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період після Другої світової війни та особлива увага приділяється на останні 20-30 років, коли Азійсько-Тихоокеанський регіон став ключовим для світової економіки та геополітики. Отже, хронологічні межі вивчення цієї теми починаються з 1945 року і до сьогодні.

Методи дослідження. У роботі застосовувалися такі методи дослідження як: узагальнення для встановлення загальних властивостей та ознак об'єктів. Для побудови загального висновку з урахуванням особистих посилок використовувалася індукція. Причинно-наслідковий аналіз для виявлення причинних зв'язків між умовами і подіями. Для виявлення і уточнення значень термінів використовувався термінологічний аналіз. Контент-аналіз для вивчення документів з подальшою інтерпретацією результатів. Метод схематизації застосовувався для подання інформації у структурованому вигляді. Порівняння для зіставлення показників різних явищ. Опис для фіксації засобами природної чи штучної мови відомостей про об'єкти. Для виявлення властивостей, функцій і змін реальності, що вивчається, в процесі її історичного розвитку був застосований історико-генетичний метод.

Апробація отриманих результатів: основні положення й результати дипломної роботи пройшли апробацію у вигляді доповіді під час проведення Міжнародної науково-практичної конференції «ПОЛІТ», на базі Національного авіаційного університету та Міжнародної науково-практичної конференції «Шевченківська весна 2023», на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

1. Дмитрієва С. Тайванське питання у сучасних американо-китайських відносинах // *Міжнародна науково-практична конференція «Політ»*. 2023. С.72-73.
2. Дмитрієва С. Зовнішня політика США в умовах сучасних викликів Азійсько-Тихоокеанського регіону // *Міжнародна науково-практична конференція «Шевченківська весна - 2023»*. 2023. С. 16-19.

Структура роботи: кваліфікаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів (9 підрозділів), висновків, списку використаних джерел (69 найменувань). Загальний обсяг роботи – 56 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН У ДОКТРИНАЛЬНИХ ДОКУМЕНТАХ США

1.1. Геополітична характеристика Азійського-Тихоокеанського регіону

Геополітична характеристика Азійсько-Тихоокеанського регіону є дуже актуальною темою, оскільки цей регіон вважається одним з найбільш динамічних та важливих для міжнародної політики у світі. Цей регіон займає величезну територію та населений майже половиною всього населення світу. З геополітичної точки зору, Азійсько-Тихоокеанський регіон має велике значення для багатьох великих держав світу, таких як США, Китай, Японія, Росія. Цей регіон має значний економічний потенціал та є ключовим центром світового виробництва та торгівлі. Геополітична характеристика Азійсько-Тихоокеанського регіону також включає різні конфлікти та напруження, які можуть впливати на геополітичну ситуацію у світі. Наприклад, конфлікт між Північною та Південною Кореєю, спроби Китаю розширити свої територіальні претензії у Південно-Східній Азії, та інші геополітичні проблеми.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР) – найбільший регіон планети, що включає понад 40 держав. Народи регіону мають неймовірно багату історію і культуру. На думку багатьох аналітиків, найближчим часом центр світової політики та економіки переміститься з євроатлантичного регіону до АТР [17, с. 7].

На сьогоднішній день АТР є регіоном, що найбільш динамічно розвивається. Тут знаходяться провідні економіки світу – США, Китай, Японія, а також вкрай успішні нові індустріальні країни: Тайвань, Південна Корея, Малайзія, Таїланд, Індонезія, Сінгапур. Багато країн АТР входять до світових лідерів за темпами економічного зростання, що тягне за собою переорієнтацію на цей регіон провідних товарних, фінансових та енергетичних потоків [33, с. 12].

АТР – регіон, що включає країни, розташовані по периметру Тихого океану і численні острівні держави. Існують різні підходи щодо його конфігурації. До АТР відносять або «гігантський район, що обмежується західним узбережжям обох

Америк, східним узбережжям Азії та зоною Австралії», або припускають, що АТР «включає території країн Тихоокеанської Азії, США, Канади, Австралії і Нової Зеландії». У рамках третьої групи вироблено розуміння АТР, яке передбачає акцент на його азіатських складових від Берінгової протоки до Бірми. У цьому роботі ми, як більшість американських дослідників, дотримуємося другий концепції [17, с. 9].

Серед найбільш значних країн регіону можна назвати Японію та КНР. Остання на основі нової економічної моделі перетворилася на велику індустріальну державу з найвищими темпами розвитку, тому зараз багато хто говорить про перспективи Китаю стати регіональною чи навіть світовою державою. Особливим феноменом є нові індустріальні країни першої («азіатські дракони» – Південна Корея, Тайвань, Сінгапур, Гонконг) і другої хвилі («азіатські тигри» – Тайланд, Малазія, Індонезія, Філіппіни). Останніми роками ХХ ст. вони досягли великих успіхів у своєму економічному розвитку, подоланні соціально-економічної, науково-технічної та культурної відсталості [33, с. 13].

Високий рівень розвитку провідних тихоокеанських країн – причина зростання ролі цього економічного союзу у світовій господарській системі. У регіоні представлено велику різноманітність економік і ресурсів: Гонконг, Тайвань і Сінгапур, що динамічно розвиваються, високі технології Японії, Південної Кореї і Тайваню, природні ресурси Австралії, Філіппін, людські ресурси Китаю та Індонезії. Багато економістів вважають, що з поступовим згасанням старих індустріальних центрів у Європі та на сході США центр світової економічної активності може переміститися в АТР [8, с. 199].

Як вважає М. Таран, особливість системи безпеки в АТР полягає в тому, що її основні контури сформувалися під час Холодної війни. Після краху біполярної системи міжнародних відносин найбільшу життєздатність виявили ті елементи регіональної системи безпеки, які створювалися або за участю США, або без нього, але на противагу СРСР та його союзникам. Тому в АТР зберігається система безпеки, відцентрована під США [35, с. 76].

До основних компонентів регіональної стабільності відносяться як традиційні дво- та багатосторонні зобов'язання у сфері безпеки, так і нові регіональні економічні

організації інтеграційного типу. Серед інтеграційних об'єднань найбільш відомими є Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Асеанівський регіональний форум (АРФ), Шанхайська організація співробітництва (ШОС) та ін. Вони відіграють важливу роль у створенні нормативно-правової основи лібералізації економічного співробітництва, економічної інтеграції, запровадження демократичних форм міждержавного спілкування, забезпечення безпеки. Особлива увага приділяється створенню організаційних та правових засад протидії тероризму [40, с. 30].

У регіоні існують невирішені питання щодо відносин між державами. На сучасному етапі основними є множинні територіальні суперечки між Росією та Японією, Японією та Китаєм, Республікою Корея та Японією, Китаєм та В'єтнамом; наявність зон сталої конфронтації: Корейський півострів, Тайванська протока; внутрішні конфлікти на етнічній та конфесійній основі, сепаратистські рухи в Китаї, Індонезії, М'янмі, Малайзії, на Філіппінах; регіональні перегони озброєнь; відсутність у АТР переговорних механізмів внутрішньорегіонального обговорення проблем безпеки [13, с. 49].

На думку Н. Городньої, АТР – нестабільний, швидко мілітаризуючий регіон із явно вираженим суперництвом кількох великих регіональних держав за відсутності у ньому загальної структури колективної безпеки. Автор також вважає, що основною проблемою регіональної стабільності є відсутність регіональних організацій, які регламентували б сферу безпеки на його території. Азіатсько-Тихоокеанський регіон займає виключно важливе становище з погляду миру та безпеки, будучи об'єктом підвищеного інтересу провідних країн світу, зокрема, США, які є однією з найактивніших дійових осіб на світовій арені. У науковому співтоваристві існує безліч різних поглядів та концепцій, що пояснюють специфіку міжнародних відносин в АТР і прогнозують подальший розвиток подій у цій частині Земної кулі [8, с. 200].

Представник реалістичної парадигми міжнародних відносин З. Бжезінський вважає, що, незважаючи на появу в АТР таких гравців як Китай та Японія, у них є потенціал стати лише регіональними державами, тоді як США за умови проведення грамотної політики залишиться світовою [1]. На думку Р. Роберта, в Азії відбувається

своєрідне змагання між динамікою багатополярності та розвитком заспокійливих факторів. Поки переважають другі, але найближчими роками ситуація в Азії, цілком можливо, загострюватиметься. Р. Роберт вважає, що США не варто скорочувати свою військову присутність в АТР [64, с. 83].

І. Джужа вважає, що оскільки досягти гегемонії в глобальному масштабі майже неможливо, кожна регіональна держава прагне завадити домінуванню інших у своїх регіонах. США є регіональним гегемоном у Західній півкулі і не допустить підвищення там КНР. Автор також вважає, що у Східній Азії вже склалася біполярна система, полюсами якої є навіть Китай. Однак їхнє суперництво не обов'язково призведе до жорсткої конфронтації із застосуванням сили, чому сприяє чітке розмежування частин регіону, в яких панує кожна з держав: для США це море, для Китаю – сухопутні простори [14, с. 20].

М. Куртонов також робить висновок, що в регіоні вже склався стійкий міжнародний порядок, який підтримує американська гегемонія, силове балансування держав у відносинах одна з одною та активне політико-економічне співробітництво. Однак він ставить під сумнів ключове значення американської присутності в регіоні для підтримки там світу. На його думку, події в АТР можуть розвиватися за одним із чотирьох сценаріїв. Перший передбачає збереження існуючої регіональної структури на чолі зі США. Другий – виникнення в регіоні балансу сил за участю трьох та більше гравців. Третій – складання біполярної системи США-КНР за більшої вразливості Китаю через внутрішні суперечності та проблеми Тайваню. Останній сценарій – виникнення в АТР зрілого «спільноти безпеки» – найменш ймовірний варіант [49, с. 31].

С. Гантінгтон вважає, що Китай залежить від економічних зв'язків із зовнішнім світом, зона яких занадто велика, щоб поставити її під контроль військово-силовими методами. Тому «мирне піднесення» КНР можливе за відповідної політики Вашингтону, орієнтованої не на стримування Китаю, а на заохочення економічної інтеграції. Автор репрезентує регіональну динаміку АТР у вигляді трирівневої системи. Перший її рівень – політико- дипломатичні відносини між урядами, другий – сприйняття суспільством своїх країн-сусідів, а як і внутрішньополітичні

трансформації країни, третій – транснаціональні зв'язки неурядових організацій [52, с. 36-37].

Отже, можна зробити висновок, що Азійсько-Тихоокеанський регіон є одним з найбільш динамічних та важливих для міжнародної політики у світі. Цей регіон має велике геополітичне значення, оскільки в ньому зосереджені великі економічні та військові потенціали, а також він є перехрестям міжнародних торгових маршрутів. У регіоні діє багато держав та міжнародних організацій, які розглядають свої інтереси та ставляться до інтересів інших держав та груп. У таких умовах АТР є справжнім випробуванням для здатності країн дотримуватися міжнародного права, встановлювати здорову конкуренцію та знаходити спільний підхід до рішення проблем. Розуміння геополітичних особливостей та реалій АТР є ключовим для розвитку ефективної зовнішньої політики для країн, які мають інтереси в цьому регіоні. Також важливо продовжувати дослідження геополітичних тенденцій та процесів у регіоні, оскільки вони мають великий вплив на міжнародну політику в цілому.

1.2. Роль Азійсько-Тихоокеанського регіону у зовнішньополітичній стратегії США

Говорити про політику США в АТР можна тільки з середини 1840-х рр., коли у Китай була спрямована перша делегація. У 1854 р. експедиція коммодору Перрі уклала торговельний договір із Японією. У 1860-х рр. були анексовані коралові острови Мідвей; пізніше встановлено контроль над центральною частиною моря; 1899 р. придбано права на частину архіпелагу Самоа. У XIX ст. почало формуватися уявлення про значимість Тихоокеанського регіону США [5, с. 30].

Поразка Китаю в японо-китайській війні 1894-1895 рр. стало для США поштовхом до вияву інтересу до АТР. Для протидії поширенню впливу інших держав було розроблено доктрина «відкритих дверей». У 1907 р. ВМФ США було відправлено у навколосвітню подорож, у 1908 р. – укладено Угоду Рута-Такахіри. Після Першої Світової війни США всіма доступними засобами намагалися не

допустити посилення Японії на Далекому Сході, для чого в 1922 р. було підписано Вашингтонські угоди. 7 грудня 1941 р., після нападу на Перл-Харбор, США оголосили війну Японії. 2 вересня 1945 р. Японія підписала акт про беззастережну капітуляцію, який передбачав збереження американських військових баз на її території. Після Другої Світової Війни в американському суспільстві вважали, що нарешті втілилася в реальність мрія американських геополітиків – перетворити Тихий океан на «внутрішнє американське озеро» [5, с. 31].

Тихий океан став другим фронтом холодної війни. В АТР точилася боротьба за сфери впливу між США, СРСР та КНР. Адміністрація Трумена активно займалася проблемою Тайваню, уклавши 1954 р. договір про взаємодопомогу. Ускладнилася ситуація в Кореї, яка була врегульована лише після укладання у жовтні 1953 р. американо-південнокорейського договору. У 1951 р. США підписали договір про військовий союз із Австралією та Новою Зеландією. Тоді ж Філіппінам було виплачено 620 млн. дол. натомість на право розміщення там військових та військово-морських баз. Відповіддю на зростання впливу та військової могутності комуністів в Азії стало створення Сполученими Штатами у 1954 р. військового блоку СЕАТО. Тоді ж до Південного В'єтнаму було направлено американських військових радників. Війна в Індокитаї тривала до 1975 р. [5, с. 32].

Протягом ХХ ст. простежується чітка тенденція до зростання торговельного обороту США із країнами АТР. У 1977 р. торгівля Америки з тихоокеанськими країнами вперше перевершила торгівлю в Атлантичному океані, і з середини 1990-х рр. і досі частка АТР в американському торговому обороті перевищує більш ніж удвічі частку Західної Європи. Цьому сприяло стрімке економічне зростання Азіатсько-Тихоокеанського регіону в 1980-90-ті рр., який змусив США звернути на нього особливу увагу [6, с. 114]. Закінчення Холодної війни уможливило більш рішучий поворот американської зовнішньої політики до Азії. У політиці США взяли гору військово-політичні засоби забезпечення безпеки, які, зокрема, висловилися у формі військово-морських навчань РимПак за участю Японії, що перейшла до пропаганди абстрактної ідеї «Тихоокеанського століття» [6, с. 115].

У лютому 1994 р. було скасовано ембарго на торгівлю з В'єтнамом. Відбувся перегляд політики щодо КНР, результатом якого став енергійний розвиток торговельно-економічних та політичних відносин між країнами. Адміністрацією Б.Клінтона були зроблені кроки щодо врегулювання розбіжностей з Північною Кореєю. У період його президентства в американських політико-академічних колах також поживалася ідея «Тихоокеанського співтовариства», націленого на зміцнення економічних та військово-політичних зв'язків США як з їхніми традиційними партнерами, так і з традиційними партнерами, так і з іншими країнами регіону, які обрали «шлях демократії та ринкової економіки». Ідея «Тихоокеанського співтовариства» чудово вписалася у структуру американської «Стратегії розширення», яка передбачала створення спільноти ринкових демократій [7, с. 47].

Одним із головних елементів зовнішньополітичної стратегії США в АТР у другій половині ХХ ст. були відносини з КНР. З 1950 по 1972 р. США намагалися ізолювати Китай, змусивши всіх своїх союзників не визнавати його, ввівши ембарго на торгівлю з КНР, модернізувавши японські збройні сили, втрутившись у корейську війну, підтримуючи ворожий Китаю режим на Тайвані та сепаратистів Тибету і навіть погрожуючи застосуванням ядерної зброї. Після 1972 р. політика США змінилася внаслідок необхідності протистояння СРСР та можливості отримання вигоди з ведення бізнесу в КНР. Але й тоді США продовжували стримувати зростання Китаю, підтримуючи Тайвань, сприяючи японській мілітаризації, модернізуючи свій флот і чинячи на Пекін тиск щодо прав людини [12, с. 30].

На думку Ж. Кі, після закінчення Холодної війни та розпаду СРСР головною темою в американо-китайських відносинах стало питання прав людини. У відносинах США і КНР відбулася різка ескалація: з падінням комунізму в Східній Європі Китай став відмінною мішенню для поширення демократичних цінностей, новою «імперією зла» [63, с. 107].

Л. Дітмер звертає увагу на той факт, що політика США після 1989 р. спочатку включала застосування до Китаю радикальних заходів та зняття режиму найбільшого сприяння, але пізніше змінилася, дозволивши Пекіну повернути цей статус за умови дотримання низки вимог: питання прав людини стало частиною механізму найбільш

сприятливої нації. Пізніше, 1994 р., економічні відносини знову були відокремлені від політичних у рамках реалізації «нової азіатської політики» Б. Клінтона. Китай пішов на пом'якшення законодавства, зробивши основний акцент на економічному розвитку, демократизації та захисті своїх громадян. Хоча проведені реформи супроводжувалися широким поширенням корупції, вони все ж таки дали деякі результати [47, с. 425].

Починаючи з Р. Ніксона, президенти США незмінно намагалися переконати Китай у своїй добрій волі, зазначаючи, що стабільний розвиток КНР залишається у їхніх інтересах. Насправді США зробили досить багато для модернізації Китаю та включення його до світової економіки. Вони не лише посилали в КНР експертів та навчали китайських фахівців, але й забезпечували Пекіну безпеку, підтримуючи мир на Корейському півострові та Тайвані та не допускаючи мілітаризації Японії [35, с. 57]. Однак, США все одно продовжують «стримувати» зростання Китаю, оточуючи його кільцем союзників і намагаючись вплинути на китайську економіку, політику та громадянське суспільство. КНР незмінно привертає увагу різних груп інтересів. Китайська політична система не задовольняє правозахисні організації, лояльні тарифи на експорт викликають протести профспілок, становище церкви в Китаї не влаштовує американських християн, демографічна політика викликає протести з боку рухів проти абортів, із залежністю КНР від вугілля та дамб не згодні екологічні рухи. Всі ці скарги складаються у більший страх перед «китайською загрозою» [7, с. 62].

США зробили досить багато для прискорення китайського зростання, оскільки сподівалися, що внаслідок економічного розвитку КНР стане на шлях демократії. Крім того, у Вашингтоні усвідомлювали вигоду, яку США одержують від економічної співпраці з КНР. Проте, «бенкетуючи на китайському столі» у 1990-ті рр., американці пропустили момент підйому Китаю, і лише потім почали розглядати його як джерело потенційної загрози. Зіткнувшись із дуже розвиненим, щоб його зупинити, Китаєм, США можуть лише загрожувати Китаю, наполягати на співпраці на їх умовах, розвивати озброєння і намагатися змінити режим у країні [9, с. 59].

Зараз США опинилися в ситуації, коли до основних їх цілей в АТР можна віднести забезпечення безпеки громадян США, доступу на місцеві ринки та свободи

морських комунікацій, збереження балансу сил у регіоні, запобігання розповсюдженню там зброї масової поразки та балістичних систем доставки ракет, а також поширенню цінностей демократії та прав людини.

1.3. Аналіз сучасної концепції національної безпеки США

Концепція національної безпеки США базується на ідеї захисту американських інтересів та громадян, а також забезпечення стабільності та безпеки світового співтовариства. Концепція національної безпеки США передбачає захист національних інтересів та безпеки американських громадян в межах території США та за її межами. Однак, вона також визнає, що стабільність та безпека світового співтовариства безпосередньо впливає на національну безпеку США, тому США відіграють важливу роль у збереженні світового миру та сприянні міжнародній стабільності [12, с. 90].

Концепція національної безпеки США включає в себе заходи щодо запобігання тероризму, протидії поширенню ядерної зброї, захисту кібербезпеки та інформаційної безпеки, боротьби зі злочинністю та іншими загрозами національній безпеці. В цій концепції також відводиться важлива роль дипломатії, співпраці з союзниками та іншими країнами, а також міжнародній економічній та військовій співпраці. Узагальнюючи, концепція національної безпеки США базується на захисті інтересів та безпеки США та її громадян, проте вона також визнає важливість співпраці з іншими країнами у збереженні стабільності та безпеки світового співтовариства.

Основними складовими концепції національної безпеки США є [12, с. 91-92]:

- 1) Захист територіальної цілісності та суверенітету США від зовнішніх загроз.
- 2) Боротьба з тероризмом та міжнародним злочинністю, в тому числі контролювання поширення ядерної та іншої зброї масового знищення.
- 3) Підтримка стабільності та безпеки в регіонах, які важливі для національних інтересів США.
- 4) Підтримка свободи, демократії та прав людини у всьому світі.

5) Забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності США у глобальному світі.

6) Захист кібербезпеки та захист критично важливих інфраструктур від кібератак.

7) Підтримка здоров'я та благополуччя американського народу, включаючи боротьбу з епідеміями та пандеміями.

Однією з найбільш важливих частин концепції національної безпеки США є співпраця з іншими країнами. США активно співпрацюють зі своїми союзниками та партнерами, щоб спільно протидіяти загрозам та підтримувати міжнародну стабільність та безпеку [26, с. 145].

Концепція національної безпеки США постійно змінюється та адаптується до нових викликів та загроз. Наприклад, в останні роки концепція національної безпеки США була змінена для врахування нових викликів, таких як загрози кібербезпеці та вплив дезінформації та втручання виборів [29, с. 227].

У 2017 р. було опубліковано Національну стратегію безпеки кіберпростору, яка спрямована на запобігання кібератак та захист критичних інфраструктур, таких як енергетичні системи, фінансові установи та транспортні мережі. Також у 2017 р. була опублікована Стратегія національної безпеки США, яка враховує загрози, такі як тероризм, незаконна міграція, протидія державним загрозам та інші нові виклики. У 2018 р. Національна стратегія безпеки США визнала загрозу від дезінформації та інформаційної втручання, і підкреслила важливість захисту демократичних процесів та виборів. Отже, концепція національної безпеки США постійно змінюється та адаптується до нових викликів та загроз, щоб захистити національні інтереси та безпеку громадян США [30, с. 234].

Сучасна концепція національної безпеки США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні спрямована на забезпечення стабільності та безпеки в регіоні шляхом утримання впливу Китаю та забезпечення вільної та відкритої морської торгівлі. Зокрема, США стверджують, що Китай здійснює агресивну зовнішню політику, зокрема, за допомогою економічних, дипломатичних та військових інструментів, щоб збільшити свій вплив в регіоні та на світовій арені. Для забезпечення своїх інтересів

у регіоні, США збільшують свою військову присутність, зміцнюють свої військові зв'язки з альянсовими країнами та співпрацюють з іншими країнами в рамках міжнародних організацій, таких як ООН. Наприклад, США мають декілька військових баз в Японії та Південній Кореї, а також регулярно проводять спільні навчання з арміями цих країн [30, с. 235].

Крім того, США активно просувають ідею «вільної та відкритої Індо-Тихоокеанської зони», яка має сприяти розвитку торгівлі та економічного співробітництва в регіоні. Ця ідея передбачає співпрацю між країнами регіону в галузях, таких як морська безпека, розвиток інфраструктури, енергетика та інновації. Ідея «вільної та відкритої Індо-Тихоокеанської зони» (Free and Open Indo-Pacific, FOIP) була запропонована в 2017 р. адміністрацією президента США Д. Трампа. Вона має на меті збільшення впливу США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та забезпечення стабільності та безпеки в цьому регіоні [30, с. 234].

FOIP передбачає розвиток співпраці між країнами регіону в галузях, таких як морська безпека, розвиток інфраструктури, енергетика та інновації. Зокрема, США пропонують збільшити свою присутність в регіоні, зміцнити військові зв'язки з альянсовими країнами та сприяти розвитку їх військово-технічного потенціалу. Одним з найбільш важливих аспектів FOIP є підтримка відкритості та свободи морських шляхів в регіоні. США активно просувають ідею свободи навігації та неприпустимості втручання у суверенітет держав від чинів інших держав. Крім того, США вважають FOIP важливим інструментом у забезпеченні безпеки в регіоні в контексті зростаючого впливу Китаю. США та їх союзники виступають за збереження балансу сил в регіоні та протидіють спробам Китаю змінити статус-кво в південному Китайському морі та в інших спірних територіях [27, с. 227].

Отже, FOIP є важливою складовою сучасної концепції національної безпеки США в АТР. Вона передбачає збільшення американської присутності в регіоні, зміцнення військових зв'язків з альянсовими країнами та партнерами, просування ідей демократії та прав людини, забезпечення свободи судноплавства та плавання в морських водах регіону, розвитку інфраструктури, енергетичної безпеки та інновацій. Проте, водночас виконання цієї концепції може призвести до підвищення напруги та

збільшення конфліктів у регіоні, особливо з Китаєм, який розглядає цей регіон як свою сферу впливу. Також, ініціатива FOIP може викликати занепокоєння серед деяких країн регіону, які можуть сприймати її як спробу зневаження їх суверенітету та відчуження від Китаю [4, с. 30].

Крім того, концепція національної безпеки США в АТР враховує загрози кібербезпеці та інформаційній війні, особливо з боку Китаю та Росії. США зосереджуються на захисті своїх інтересів у кіберпросторі та забезпеченні кібербезпеки своїх союзників та партнерів. Зокрема, Китай та Росія активно використовують кібератаки та інформаційну війну для досягнення своїх політичних та економічних цілей. США відповідають на ці загрози шляхом зміцнення кібербезпеки своїх систем, забезпечення кібербезпеки своїх союзників та партнерів, а також підвищення своїх здібностей в області кібербезпеки та кібервійни. США активно співпрацюють зі своїми союзниками та партнерами в АТР з метою забезпечення кібербезпеки в регіоні. Наприклад, США підтримують ініціативу «Кібергігантів», яка має на меті зміцнення кібербезпеки в АТР. Крім того, США збільшують свою військову присутність в регіоні та проводять спільні військові навчання зі своїми союзниками та партнерами з метою підвищення своїх здібностей в області кібербезпеки та кібервійни. Також США активно просувають ідею міжнародної співпраці в області кібербезпеки та закликають країни до спільних зусиль у боротьбі з кіберзагрозами [39, с. 114].

Незважаючи на ці зусилля, концепція національної безпеки США в АТР також стикається з деякими викликами. Наприклад, деякі країни регіону можуть бути неохочі співпрацювати з США, або можуть виявляти симпатії до Китаю, який прагне збільшити свій вплив в регіоні. Крім того, зростала загроза від коронавірусу та його впливу на економіку та стабільність регіону. Також можуть виникати різні територіальні спори між країнами регіону, наприклад, між Китаєм та Японією, Китаєм та В'єтнамом, а також між Південною Кореєю та Японією. Ці спори можуть вплинути на стабільність та безпеку в регіоні та потенційно призвести до воєнних конфліктів [45, с. 74].

Крім того, національна безпека США в АТР може бути під загрозою внаслідок відмови Д. Трампа від підписання Ради безпеки Південно-Східної Азії (ASEAN) та інших міжнародних угод, що стосуються регіону. Це може призвести до зменшення впливу США в регіоні та зміни балансу сил на користь Китаю [30, с. 240].

Також може виникнути проблема відсутності єдиної стратегії між США та їх союзниками та партнерами в АТР. Різні країни можуть мати різні підходи до вирішення проблем безпеки та співпраці з США, що може призвести до недорозумінь та конфліктів [23, с. 47].

У цілому, концепція національної безпеки США в АТР є важливою для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні. Однак, щоб досягти цих цілей, США потрібно протистояти викликам та забезпечувати співпрацю зі своїми союзниками та партнерами в регіоні.

Отже, концепція національної безпеки США в АТР є важливою для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні та збереження впливу США в ньому. США зосереджуються на зміцненні своїх військових зв'язків з альянсовими країнами, збільшенні військової присутності в регіоні та просуванні ідеї «вільної та відкритої Індо-Тихоокеанської зони». Однак, концепція також стикається з викликами, такими як незгода країн регіону на співпрацю з США, зростання впливу Китаю та загроза кібербезпеці. Крім того, пандемія COVID-19 також стала додатковим викликом для США та країн регіону. США потребують стратегічного та тісного співробітництва з альянсовими країнами та партнерами в регіоні, щоб ефективно захищати свої інтереси та забезпечувати стабільність та безпеку в АТР.

1.4. Етапи взаємовідносин Китаю та США

Взаємовідносини між Китаєм та США є одними з найважливіших та найскладніших в світі. Вони впливають на геополітичну та економічну ситуацію в світі, а також на безпеку та стабільність в Південно-Східній Азії та на Тихоокеанському регіоні загалом [21, с. 7].

Історія взаємовідносин Китаю та США сягає XIX ст., але вони отримали нову якість після перемоги Комуністичної партії в громадянській війні в Китаї в 1949 р. З цього моменту взаємини між Китаєм та США були позначені конфліктами, зокрема, підтримкою США Тайваню та війною у Південному В'єтнамі.

З часом взаємовідносини Китаю та США стали ще більш складними через зростаючу економічну та військову потужність Китаю, його претензії до територій у Південно-Китайському морі та неприйняття Китаєм демократичних принципів та прав людини. У свою чергу, США намагаються зберігати свої позиції в регіоні та збалансувати вплив Китаю.

У 1970-х рр. відбулися зміни у взаємовідносинах Китаю та США, коли США офіційно визнали КНР та налагодили дипломатичні відносини з нею. Проте, відносини між двома країнами продовжували залишатися напруженими через різниці у політичних та економічних системах.

Взаємовідносини між Китаєм та США вже довгий час вважаються одними з найважливіших і складних відносин у світі. Вони пройшли кілька етапів, які визначили характер їх взаємодії і вплинули на сучасний стан стосунків між цими двома великими державами [21, с. 11-12]:

Епоха нормалізації (1972-1989 рр.) – цей період був характеризований покращенням відносин між Китаєм та США після багатьох років відчуженості. У 1972 р. президент США Річард Ніксон здійснив візит до Китаю, що відкрило новий етап у відносинах між цими двома державами. Після цього візиту США визнали Китай як єдину законну державу на території Китайського острова, що порушило відносини з Тайванем.

Епоха зростаючої взаємозалежності (1990-2001 рр.) – після зламу СРСР та кінця Холодної війни Китай та США стали взаємозалежними в багатьох сферах, зокрема, у галузі торгівлі та інвестицій. Відносини між Китаєм та США в цей період характеризувалися взаємовигідністю та прагненням до співпраці.

Епоха збільшення напруженості (2002-2016 рр.) – з початку 2000-х рр. стосунки між Китаєм та США почали погіршуватися, зокрема через питання щодо прав людини, проблеми з Тайванем, а також територіальні конфлікти в

Південнокитайському морі. Напруженість між цими двома державами підвищилася після приходу до влади в Китаї Сі Цзіньпіна та виборів президента в США Барака Обами.

У 2002 р. Китай провів успішні військові навчання неподалік від Тайваню, що викликало обурення в Тайвані та США. У 2005 р. Китай запровадив закон про контроль за організаціями, що фінансуються з-за кордону, що призвело до того, що ряд американських НПО були заборонені в Китаї [22, с. 88].

У 2008 р. США відбулися президентські вибори, в результаті яких до влади прийшов Барак Обама. Під час його президентства США продовжували висувати питання про права людини в Китаї, а також підтримувати Тайвань. У 2010 р. США продали Тайваню військове обладнання на 6,4 млрд доларів, що викликало обурення в Китаї. Також у 2012 р. США оголосили про стратегію повернення до Азії, що було спрямовано на збільшення присутності США в регіоні.

У 2013 р. Китай оголосив про свою ініціативу «Шляхом Жовтої Хінь», яка мала на меті розвиток економічних зв'язків між Китаєм та країнами Азії та Європи. Однак, ця ініціатива спричинила обурення в США, оскільки вона могла призвести до збільшення впливу Китаю в регіоні.

У 2014 році США оголосили про стратегію "Пересування на заходи", яка передбачала зміцнення військової присутності США в Азії. Це також викликало обурення в Китаї, яке побоювалось, що США намагаються обмежити його вплив в регіоні та підірвати національну безпеку Китаю.

Проте, США пояснювали, що ця стратегія не націлена на Китай конкретно, а на зміцнення військової присутності в регіоні загалом. Крім того, США продовжували підтримувати дипломатичні зусилля для вирішення територіальних конфліктів в Південнокитайському морі та співпрацювати з Китаєм у питаннях глобальної безпеки, таких як ядерна програма Північної Кореї.

У 2017 р. новообраний президент США Д. Трамп оголосив про стратегію «Америка спочатку», яка передбачала зменшення військової присутності США за кордоном, включаючи в Азії. Проте, це не призвело до поліпшення відносин між Китаєм та США, і напруженість між ними залишалася на високому рівні [53, с. 255].

Під час президентства Дж. Байдена США продовжують зміцнювати військову присутність в Азії та надавати підтримку демократії та правам людини в регіоні. Проте, водночас США також намагаються зберегти економічні відносини з Китаєм та співпрацювати з ним у питаннях глобальної безпеки, включаючи зміну клімату та боротьбу з пандемією COVID-19 [19].

Таким чином, взаємовідносини між Китаєм та США є одними з найскладніших у світі, оскільки обидві держави є світовими лідерами і мають різні погляди на ряд важливих питань. Однак, обидві держави також мають розвинену економічну взаємодію та інші спільні інтереси, тому вони не можуть ігнорувати одна одну. З огляду на це, дипломатичне зусилля з боку обох країн, щоб знайти компромісні рішення та уникнути конфліктів, є надзвичайно важливим. Це стосується ряду питань, таких як торгівля, кібербезпека, права людини та безпека в регіоні Азії. Також, важливо зазначити, що взаємовідносини між Китаєм та США мають вплив на весь світ, тому вирішення спірних питань має значення для всіх країн.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНА ПОЛІТИКА США У АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

2.1. Особливості зовнішньої політики США у АТР за президенства Б. Обама

З приходом до Білого дому адміністрації Б. Обама стало ясно, що основним напрямом її зовнішньої політики стане азійське. Спочатку адміністрація Б. Обама розраховувала домовитися з КНР відповідно до ідеї про створення «Великої двійки», в якій Китай став би «молодшим партнером» США. Було створено формальний механізм для офіційного діалогу між двома країнами з економічних та стратегічних питань. Однак, Китай виявився незадоволеним акціонером. Сі Цзіньпін на засіданні Всекитайських зборів народних представників проголосив, що Китаю необхідно множити свої сили, неухильно йти вперед і боротися за досягнення мрії про велике відродження китайської нації [68].

В АТР розгортається гостре геополітичне суперництво Сполучених Штатів і КНР, яке охоплює різні сфери. Проте адміністрація Б. Обама заперечує, що її доктрина передбачає «стримування Китаю» на зразок «стримування» Радянського Союзу, аргументуючи це тим, що саме США у 1970-ті з'явилися «локомотивом» для китайського економічного розвитку і тому не бачать причин бажати зниження його темпів. Американо-китайські відносини включають «елементи співробітництва та суперництва», визнаючи зростаючу економічну взаємозалежність США та Китаю. США прагнуть уникнути відкритого конфлікту, уникаючи використання військових засобів тиску на КНР. Китай також не хоче загострення регіональних протиріч, тому «м'яка сила» залишається і навіть зростає як фактор могутності США [57].

Стратегія Б. Обама спирається насамперед на створюване ним за рахунок зміцнення існуючих союзів з Японією, Південною Кореєю, Австралією, Філіппінами, Таїландом, Малайзією, Бірмою «кільце безпеки». Крім того, передбачається «розвиток партнерства з державами, що ростуть» – Індією та Індонезією.

Наголошується на «масованому захопленні» США східноазіатських інтеграційних об'єднань – спроба встановити «очолюваний США міжнародний порядок» [58].

Судячи з активності США у питанні розвитку старих і створення нових регіональних ініціатив, Вашингтон намагається протиставити інтеграційні об'єднання китайському впливу. велика кількість протиріч, для врегулювання яких необхідний арбітр. Адміністрація Б. Обама наголосила на формуванні під керівництвом Вашингтона пов'язаних регіональних економічних блоків, що поєднують більшість розвинених країн у Північній Америці, Європі та АТР. Президент вважає, що зараз, коли Дохійський переговорний процес зайшов у глухий кут, глобалізацію треба просувати через регіоналізацію під егідою США, створюючи систему з двох «кілець безпеки» в Євроатлантичному та Азіатсько-Тихоокеанському регіонах [58].

За словами Т. Донілона, «всеосяжна багатовимірна стратегія» адміністрації Обама означає «використання всіх елементів могутності США». На перший план вийшли дипломатичні та економічні методи захисту американських інтересів, але Вашингтон не збирається відмовлятися і від використання військової сили. Ведеться активна співпраця з проблем екології та навколишнього середовища, а також у сфері прямої дипломатії: з регіональними цивільними ініціативами у сфері бізнесу, прав меншин, молоді та жінок [48, с. 23].

Доктрина Б. Обама націлена на створення нової політичної, економічної та військової архітектури міжнародних відносин, яка дасть змогу Вашингтону зберегти провідну роль у світових справах. На думку Д. Сенгера, стратегія Вашингтону полягає в тому, щоб «переконати союзників і противників США, що його підхід зміцнить американську міць», не дозволивши Китаю захопити лідируючі позиції у світі. Особливе значення має також спроба США запобігти консолідації БРІКС. Довгострокова стратегія США може зазнати невдачі, якщо адміністрації Б. Обама не вдасться подолати існуючі розбіжності зі своїми союзниками та партнерами [65].

Одним із ключових аспектів створення «кілця безпеки», безумовно, є військова присутність США у регіоні. У Стратегії національної безпеки 2010 р. відзначено подальше зростання впливу Китаю, а в Національній військовій стратегії – намір США зберегти присутність у регіоні, а також розширити спектр оборонної

співпраці та визначити напрямки, на яких необхідно стримувати Китай. , і навіть у сфері ядерних озброєнь [58].

Оборонна політика США в АТР здійснюється у загальному руслі стратегії Б.Обами. Америка прагне зберегти і зміцнити військову присутність у регіоні, підтримуючи відносини зі старими союзниками і налагоджуючи зв'язку з новими. В умовах стрімкого зростання військового потенціалу Китаю та необхідності скорочення витрат перед США стоїть завдання проведення гнучкої політики, що враховує складний характер системи міжнародних відносин, що склалася в АТР [31, с. 225]. Загострення територіальних суперечок через острови у Східно-Китайському та Південно-Китайському морях призвело до активізації політики Вашингтону, який демонструє своїм союзникам, що не залишить їх віч-на-віч з Пекіном. Сполучені Штати мають намір зберегти здатність завдати ракетно-ядерного удару, що роззброює, по Китаю. У військовій сфері США показують Китаю «червону рису», яку не можна переходити: Тайвань та спірні острови у Південно-Китайському морі [66].

Найважливіше місце у політиці США у регіоні приділяється Японії, яка є союзником США і надає свою територію для розміщення найбільшого угруповання американських військ у Північно-Східній Азії. Проблемним залишається питання про американські військові бази на о. Окінава, які заважають розвитку інфраструктури та економіки острова, шкодять екології та створюють там нестабільну обстановку [61].

Питання про базування американських військ гостро стоїть і у відносинах США і Південної Кореї, яка сподівається отримати повний контроль над об'єднаними військами. та обстріл о. Єніхендо. У 2013 р. США та Південна Корея провели спільні військові навчання. Тоді Пхеньян оголосив про вихід із угоди про перемир'я з Південною Кореєю та про можливий початок бойових дій із застосуванням ядерної зброї. На даний момент конфлікт все ще не вирішений, і КНДР продовжує поводитися агресивно [51].

Найбільш нестабільний район АТР – простір, утворений трьома морями, що омивають КНР, обрамлені «першою острівною лінією». Китай прагне не допустити проникнення туди військово-морських угруповань США та Японії. Тому особлива увага в Китаї приділяється в останні роки розвитку ВМС, ВПС і балістичних ракет.

Тривогу США також викликає нарощування можливостей Пекіна в космосі та кіберпросторі. У цій сфері між США та Китаєм склалася ситуація, яку деякі експерти називають «прохолодною війною» і навіть «Третьою світовою війною». У США розроблено концепцію «активної кібероборони», яка передбачає «набір активних дій, які впливають на супротивника до та під час кібератаки». Пропонується створити Центр кібероборони на Тайвані, щоб «максимально використовувати знання китайської мови, культури, ділового світу та політичної практики» [55].

Уперше президентство Б. Обами одним із ключових факторів, що вплинули на зміну зовнішньополітичної стратегії США, стала світова економічна криза 2008 р., яка виявила нездатність США підтримувати свій статус економічного лідера регіону. Оскільки країни, що розвиваються, були значно меншою мірою порушені кризою, туди все активніше переміщається центр попиту, а США витісняються з регіонального ринку. Цей процес прискорюється зі зростанням впливу двох головних «суперників» США – Індії та Китаю, що ясно вказує Вашингтону на необхідність внесення корективів до економічної політики в АТР [32, с. 12].

У посланні до Конгресу Б. Обама заявив, що він має намір поставити США на чолі двох гігантських економічних блоків – Трансатлантичного і Транстихоокеанського, на частку яких сьогодні припадає близько 63% глобального ВВП. Така схема стала одним із ключових компонентів «доктрини Б. Обами. Навіть з урахуванням перспективи подальшого зростання КНР, Пекін значно поступатиметься двом регіональним коаліціям під керівництвом США, що має забезпечити Вашингтону міцне лідерство у поліцентричній системі міжнародних відносин [28].

За словами Т. Донілона, центральне місце в «ребалансуванні» Вашингтона займає Транстихоокеанське партнерство, яке США завжди розглядали як платформу, що росте, для регіональної економічної інтеграції, відкриту для приєднання країн, готових прийняти її високі стандарти. Саме на основі Транстихоокеанського партнерства США мають намір просуватися до створення в АТР зони вільної торгівлі, що охоплює весь регіон [48].

Безсумнівно, Транстихоокеанське партнерство є альтернативою схемі АСЕАН+3, яка просувається Пекіном протягом останніх кількох років, яка після

приєднання до цієї групи Індії, Австралії та Нової Зеландії була розширена до АСЕАН+6. Після економічної кризи стало ясно, що Китай може сприяти стабільності у світових економічних відносинах, що безпосередньо залежить від подальшої долі китайського юаня, якому пророкують долю альтернативи долару і євро. продовжує падати авторитет СОТ, членами якої є більшість країн регіону. Китайська схема не передбачає глибокої інтеграції, що відповідає традиційним підходам багатьох азіатських країн, які не поспішають відкривати свій внутрішній ринок [41, с. 31].

Отже, під час президентства Б. Обами, зовнішня політика США у регіоні АТР була спрямована на збільшення впливу США в регіоні та зміцнення відносин з партнерами США в АТР. Основні особливості зовнішньої політики США у АТР за президентства Б. Обами включали: підписання трансатлантичної торговельної та інвестиційної партнерства та транстихоокеанського партнерства. Ці угоди мали на меті підвищити торговельні відносини між США та країнами АТР; встановлення «південного напрямку» в зовнішній політиці, який передбачав збільшення уваги до країн Південно-Східної Азії та Океанії. Це допомогло зміцнити відносини з країнами, які є важливими партнерами США в регіоні; активна участь у форумах та організаціях, таких як Азійсько-Тихоокеанський економічний саміт, Азійсько-Тихоокеанський економічний співробітництва та Азійський банк розвитку. США брали активну участь у роботі цих організацій з метою підвищення свого впливу та зміцнення відносин з партнерами в АТР; активна участь у протидії китайській експансії в регіоні, зокрема шляхом зміцнення військової присутності США в Південно-Східній Азії та проведення військових навчань з країнами АТР.

2.2. Головні напрями зовнішньої політики США у АТР за президентства Д. Трампа

Вивчення головних напрямів зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні за президентства Д. Трампа є дуже важливим, оскільки цей період характеризується значними змінами у підходах США до регіону та світу в цілому. Д. Трамп, ввівши нову торговельну політику, намагався змінити ставлення до

світової торгівлі та забезпечити більш сприятливі умови для американських компаній. Це викликало реакцію багатьох країн, зокрема Китаю, Японії та Південної Кореї. Також варто вивчати стратегію «Америка спочатку», яку ввів Д. Трамп, та її вплив на зовнішню політику США у регіоні. Ця стратегія спрямована на захист інтересів США та зменшення впливу конкурентів, зокрема Китаю. Питання ядерної програми Північної Кореї також є дуже актуальним, оскільки залежність США та інших країн від стабільності на Корейському півострові залишається високою. Тому вивчення головних напрямів зовнішньої політики США у АТР за президенства Д. Трампа дозволить зрозуміти сучасні тенденції та виклики в регіоні та світі в цілому, а також допоможе у формуванні дієвих стратегій зовнішньої політики для подальшого розвитку та зміцнення міжнародного порядку [2].

Під час президентства Д. Трампа (2017-2021 рр.), зовнішня політика США у АТР була насичена багатьма важливими напрямками. Деякі з них були продовженням політики його попередників, тоді як інші відрізнялися від попередніх підходів.

Основні напрямки зовнішньої політики США у АТР за президенства Д. Трампа були наступні:

1) Безпека: Д. Трамп продовжив політику своїх попередників щодо забезпечення безпеки регіону. Зокрема, США продовжували співпрацювати зі своїми союзниками та партнерами у регіоні, які включають Японію, Південну Корею та Австралію, для забезпечення стабільності та безпеки.

2) Торгівля: Д. Трамп ввів нову торговельну політику, яка була спрямована на збільшення сприятливих умов для американських компаній. Зокрема, він скасував участь США в Партнерстві транстихоокеанського партнерства та відмовився від участі у Пакистансько-китайському економічному коридорі (СРЕС).

3) Зменшення впливу Китаю: Д. Трамп зосередив увагу на стратегії «Америка спочатку» та намагався зменшити вплив Китаю на світову сцену. США прийняли закон про заборону попереднього продажу та встановили мита на китайські товари, що суттєво підірвало економіку КНР.

4) КНДР: Питання ядерної програми Північної Кореї було одним з найважливіших напрямків зовнішньої політики Д. Трампа. Він використовував досить агресивну риторику щодо Північної Кореї та її лідера Кім Чен Ина, але також зустрічався з ним двічі у 2018 та 2019 рр. для обговорення питань щодо ядерної програми та можливості мирного вирішення конфлікту.

5) Тайвань: Д. Трамп був більш підтримувально налаштований до Тайваню, ніж його попередники, і підтримував продовження військово-технічного співробітництва між США та Тайванем. Також було здійснено кілька важливих кроків, що покращили відносини між США та Тайванем, зокрема затверджено продаж Тайваню військового спорядження та збільшено кількість військових перевезень США до Тайваню. Однак, під час президентства Д. Трампа, було піднято питання незалежності Тайваню, що могло призвести до погіршення відносин з КНР.

Розглянемо кожен виділений нами напрям зовнішньої політики в АТР за часів президентства Д. Трампа.

Суть політики безпеки Д. Трампа в АТР полягала в продовженні співпраці зі своїми союзниками та партнерами в регіоні з метою забезпечення стабільності та безпеки. Безпека була одним з головних пріоритетів в зовнішній політиці США в АТР, і Дональд Трамп продовжив політику своїх попередників в цьому напрямку. Важливим елементом цієї політики була підтримка союзників США в регіоні відносно безпекових питань, включаючи ядерну загрозу від Північної Кореї та тероризму в регіоні [59].

Д. Трамп підтримував і поглиблював союзництво США з Японією та Південною Кореєю. Він також підтримував партнерство з Австралією. Наприклад, у вересні 2017 р. він зустрівся з прем'єр-міністром Японії Шіндзо Абе та президентом Південної Кореї Мун Чже Іном на Генеральній Асамблеї ООН, де обговорювали питання стосовно ядерної програми Північної Кореї та інші питання, пов'язані з безпекою в регіоні. Крім того, питання ядерної програми Північної Кореї було одним з найважливіших напрямків зовнішньої політики Д. Трампа, але його риторика щодо цього питання була досить агресивною, хоча він також зустрічався з лідером

Північної Кореї для обговорення можливості мирного вирішення конфлікту. Також, у квітні 2017 р., Д. Трамп прийняв прем'єр-міністра Австралії Малкольма Тернбулла у Білому домі, де обговорювали питання військової та економічної співпраці між країнами [2].

Д. Трамп ввів нову торговельну політику, яка була орієнтована на захист американських компаній та промисловості. Він ввів ряд заходів для забезпечення більш сприятливих умов для американських компаній, зокрема, зменшивши роль США в міжнародній торгівлі та введенням великої кількості митних бар'єрів. Один з головних заходів, який він ввів, – це відмова від участі США в Партнерстві транстихоокеанського партнерства, яке було угодою між країнами АТР, яка мала на меті знизити торгові бар'єри та сприяти вільній торгівлі між країнами-учасницями. Однак, Д. Трамп вважав, що ця угода шкодить американській промисловості та працівникам і вважав її нерентабельною для США. Він заявив, що замість цього, він буде переглядати двосторонні угоди з окремими країнами. Також Д. Трамп відмовився від участі США у Пакистансько-китайському економічному коридорі (СРЕС). Це проєкт, який спрямований на розвиток інфраструктури в Пакистані та підвищення економічної співпраці між Пакистаном та Китаєм. Д. Трамп вважав, що цей проєкт створює проблеми для Індії та інших країн у регіоні [67].

Таким чином, торговельна політика Д. Трампа була спрямована на захист інтересів американських компаній та промисловості шляхом введення митних бар'єрів та перегляду двосторонніх угод з іншими країнами. Він також був критично налаштований до міжнародних торговельних організацій, зокрема до Всесвітньої організації торгівлі (ВОТ), яку він звинувачував у несправедливості до США. Однак така політика Д. Трампа викликала неоднозначні наслідки. З одного боку, вона дозволила зберегти робочі місця в США та відновити певні галузі промисловості. З іншого боку, вона призвела до підвищення вартості товарів та послуг для американських споживачів та обмежила можливості експорту американських товарів на міжнародні ринки. Крім того, відмова від участі у партнерствах та угодах може призвести до послаблення впливу США в АТР, зокрема в Китаї, яка стрімко розвивається та займає все більш активну роль у світовій економіці.

Одним з головних пріоритетів Д. Трампа було зменшення впливу Китаю на світову сцену та захист інтересів США в економічній сфері. В рамках цієї стратегії, США прийняли закон про заборону попереднього продажу компаній США до Китаю, введення мит на китайські товари та інші заходи, що призвели до значного підірвання економіки КНР. Крім того, США зосередили увагу на розбудові власної економіки та розвитку внутрішнього ринку, з метою зменшення залежності від китайських товарів. Однак, така політика також спричинила напруження у відносинах між двома країнами [24].

Однією з головних стратегій Д. Трампа була «Америка спочатку», яка передбачала зменшення залежності США від інших країн, включаючи Китай. «Америка спочатку» - це одна з ключових стратегій Д. Трампа, яку він проголосив у своїй інавгураційній промові в 2017 р. Ця стратегія підкреслювала необхідність захисту національних інтересів США та переваги американських компаній в умовах глобалізації. Під час свого президентства Д. Трамп намагався проводити політику, що більше користується США, ніж їхніми партнерами та конкурентами, зокрема, шляхом введення митних бар'єрів та перегляду угод про вільну торгівлю [24].

Таким чином, одним із основних напрямків політики Д. Трампа було зменшення впливу Китаю на світову сцену та захист інтересів американської економіки шляхом введення митних бар'єрів та заборони на попередні продажі. Ці кроки суттєво підірвали економіку КНР і стали причиною торговельної війни між США та Китаєм.

Питання ядерної програми Північної Кореї було одним з найважливіших напрямків зовнішньої політики США за президенства Д. Трампа. Північна Корея стала однією з головних загроз безпеці не тільки для Південної Кореї та Японії, але й для всього регіону Азії-Тихоокеанського басейну та світу в цілому [59].

Президент Д. Трамп зосереджувався на підтримці міжнародних санкцій проти Північної Кореї, які були запроваджені ООН і США, з метою змусити режим КНДР знищити свої ядерні збройні програми та здійснити повний роззброєння. Також були проведені дві історичні зустрічі між президентом Д. Трампом та лідером Північної Кореї Кім Чен Іном, які відбулися в Сінгапурі у 2018 р. та відбулись відносно

позитивно. Проте, хоча Д. Трамп спробував знайти дипломатичний шлях для вирішення питання ядерної програми Північної Кореї, успіх у цій справі був невеликим. КНДР продовжувала проводити ядерні тестування та запуски балістичних ракет, що дало підстави для продовження санкцій та збільшення військової присутності США та її союзників в регіоні [34, с. 412].

Отже, під час президентства Д. Трампа не було досягнуто значного прогресу у вирішенні питання ядерної програми Північної Кореї. Під час зустрічей між Д.Трампом та Кім Чен Іном було досягнуто деяких домовленостей, але вони не були реалізовані. Крім того, Північна Корея продовжувала здійснювати ядерні та ракетні випробування, що поглиблювало міжнародну напругу та спричиняло нові санкції.

Президентство Д. Трампа характеризувалося більш підтримувальною настановою до Тайваню, ніж попередні адміністрації. Він підтримував продовження військово-технічного співробітництва між США та Тайванем, а також затвердив продаж Тайваню військового спорядження та збільшив кількість військових перевезень США до Тайваню. Ці кроки сприяли покращенню відносин між США та Тайванем.

Однак, під час президентства Д. Трампа, було піднято питання незалежності Тайваню, що може призвести до погіршення відносин з Китайською Народною Республікою. Наприклад, в грудні 2017 р., після телефонної розмови з президентом Тайваню Цай Інвеном, Д. Трамп заявив, що США може не дотримуватись політики «однієї Китайської Народної Республіки» та визнати незалежність Тайваню. Це викликало гнів КНР, яка вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною.

У 2020 р., коли США підписали пакет допомоги для Тайваню на суму 2,4 млрд. дол., в який входили бойові літаки та ракети, КНР заявила, що це порушує її національну безпеку та вимагала від США відмінити угоду. Такі дії США під час президентства Д. Трампа могли привести до загострення відносин між США та КНР у майбутньому, особливо якщо США продовжуватимуть підтримувати незалежність Тайваню.

Отже, під час президентства Д. Трампа відносини між США та Тайванем покращилися, але також стали більш складними з приводу питання незалежності

Тайваню. Д. Трамп підтримував Тайвань та здійснював дії, що зміцнювали відносини між країнами, але його рішення підняти питання незалежності Тайваню могло призвести до погіршення відносин з Китаєм. Загалом, відносини між США та Тайванем залишаються складними та чутливими, і далі залежатимуть від політичних рішень керівників обох країн.

Таким чином, під час президенства Д. Трампа відбулися значні зміни в зовнішній політиці США у країнах Азіатсько-Тихоокеанського. Основні напрями зовнішньої політики США у АТР за цей період включали наступні питання: безпека, торгівля, зменшення впливу Китаю, питання ядерної програми Північної Кореї та питання Тайваню.

2.3. Головні принципи зовнішньої політики США у АТР за президенства Дж. Байдена

Як і за президенства Б. Обама, так і за президенства Д. Трампа, у АТР спостерігається подальше зміцнення позицій Китаю, який все більше стає конкурентом для Сполучених Штатів у багатьох сферах – особливо в економічній, військовій та технологічній. Безпосередньо в АТР показовими у цьому відношенні є такі параметри, як агресивна політика КНР щодо Тайваню, загострення з її боку безпекової ситуації в Південно-Китайському морі, дедалі зростаюча залежність від Китаю Росії. Паралельно спостерігається активізація агресивної політики КНДР, що продовжує відігравати роль деструктивного гравця у регіональному та глобальному вимірах. У військовому плані КНДР представляє загрозу як для США, так і для її регіональних союзників – Південної Кореї та Японії з точки зору розвитку власної ракетної програми та можливостей у перспективі бойового застосування ракет тактичного та стратегічного призначення. Не меншу роль і значимість в АТР має тенденція до посилення регіональної взаємозалежності, за якої міжнародний мир, безпека, економічні інтереси і співробітництво держав є тісно переплетеними, а їх несумісність чи суперечність може викликати нестабільність як в самому регіоні, так і в усьому світі.

Виходячи з таких обставин, правляча сьогодні адміністрація Д. Байдена визначає регіон АТР як один із найважливіших напрямків зовнішньої політики США, акцентує увагу на необхідності формулювання чітких пріоритетів в регіоні за умов складних геополітичних обставин у найближчій перспективі. Як детально зазначено в Щорічній оцінці загроз 2022 р., головна мета політики США полягає в тому, щоб керувати можливостями для формування колективних дій із союзниками та партнерами задля надійного гарантування національної безпеки держави [41].

Зважаючи на усі геополітичні трансформації, можна виділити головні питання, що є наразі актуальними для політики Сполучених Штатів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні [69, с. 11-12]:

1) Статус КНР та КНДР: чи зможе багатший і могутніший у військовому плані Китай успішно співіснувати з Японією та Сполученими Штатами і як зменшити напругу на Корейському півострові та відкрити перспективи для конструктивних змін у Північній Кореї.

За часів Дж. Байдена, статус КНР та КНДР залишається складним питанням у зовнішній політиці США. Дж. Байден заявив, що КНР є головним геополітичним конкурентом Сполучених Штатів, і його адміністрація вживає заходів для зменшення впливу Китаю. Він також підтримує підтримку Японії та Південної Кореї у забезпеченні безпеки в регіоні. Щодо співіснування Китаю з Японією та США, багато залежатиме від того, як Китай буде використовувати свою могутність. Дж. Байден підкреслив, що США готові до діалогу з Китаєм та іншими країнами для зміцнення міжнародної стабільності та безпеки [25, с. 30].

Щодо Корейського півострова, адміністрація Дж. Байдена працює над зменшенням напруги в регіоні та відновленням діалогу з Північною Кореєю. Він підкреслив, що буде підтримувати підходи, які вже були успішними у минулому, такі як зустрічі на вищому рівні між Північною та Південною Кореєю та діалог між Північною Кореєю та США. Однак, Дж. Байден також підкреслив, що США не будуть терпіти ядерну зброю в Північній Кореї і будуть продовжувати належним чином захищати своїх союзників [60].

Отже, у зовнішній політиці США за часів Дж. Байдена, статус КНР та КНДР залишається важливою проблемою. Адміністрація Дж. Байдена продовжує вживати заходів

2) Становище у Східно-Китайському морі: чи можна стабілізувати питання навколо Тайваню таким чином, аби задовольнити усі сторони, а насамперед США та Китаю з одночасним уникненням витрат ресурсів на гонку озброєнь.

Питання навколо Тайваню залишається важливою проблемою у Східно-Китайському морі і для зовнішньої політики США за часів Дж. Байдена. Однак, досягнення стабільності та задоволення всіх сторін в цьому питанні може бути досить складним завданням. З одного боку, Китай продовжує прагнення до реінтеграції Тайваню з материковою Китаєм, в той час як Тайвань прагне зберегти свою незалежність і підтримує відносини зі світовими лідерами, такими як США. Адміністрація Дж. Байдена продовжує надавати підтримку Тайваню, включаючи продаж озброєння та підтримку його дипломатичного статусу. В той же час, США також прагне уникнути конфлікту з Китаєм, який може призвести до витрат ресурсів на гонку озброєнь і загострення відносин між двома державами [15, с. 13].

Водночас, агресивні дії Китаю в Південно-Китайському морі викликали антагонізм зі сторони Брунею, Індонезії, Малайзії, Філіппін, Тайваню та В'єтнаму, які претендують на окремі зони в морі. США підтримують свободу судноплавства цих країн на основі Конвенції ООН з морського права 1982 р. [60]. США також посилили свою військово-морську активність з союзниками у регіоні, що включає операції зі свободи судноплавства. У вересні 2021 року США оголосили про партнерство в галузі безпеки з Австралією та Великою Британією (AUKUS), що дозволить постачати Австралії атомні підводні човни і спростить обмін інформацією в ключових технологічних сферах від штучного інтелекту та кібернетики до військово-розвідувальних підводних систем. Разом із Британією, Канадою та США, Австралія та Нова Зеландія також є двома учасницями «Альянсу п'яти очей» – неформалізованого об'єднання з обміну розвідданими, яка зосереджена на «обміні секретною інформацією про зовнішню діяльність Китаю» [60].

Отже, досягнення стабільності та зменшення напруги навколо Тайваню може залежати від здатності США та Китаю до досягнення компромісу. Можливо, необхідно шукати шляхи для дипломатичного розв'язання конфлікту, включаючи можливість проведення мирних переговорів та укладення договору, що задовольняє обидві сторони. Однак, це може виявитися складним завданням, враховуючи складні політичні та історичні обставини, що оточують цю проблему [16].

3) Становище у Південно-Східній Азії: чи буде достатньо рівня співпраці держав-членів АСЕАН, щоб збалансувати зростаючу могутність Китаю, чи відбуватиметься економічне зростання Китаю за рахунок Південно-Східної Азії, і чи можуть Китай і країни Південно-Східної Азії врегулювати свої суперечливі претензії в Південно-Китайському морі на основі консенсусу.

Південно-Східна Азія є важливою регіональною ділянкою, яка має великий потенціал для економічного розвитку, але також є ареною конкуренції між країнами регіону та Китаєм. Адміністрація Дж. Байдена продовжує підтримувати співпрацю між державами-членами АСЕАН та зміцнювати відносини з цими країнами, в тому числі шляхом підписання торговельної угоди RCEP (Регіональна комплексивна економічна угода), яка включає Китай. Однак, відносини з Китаєм залишаються складними [19].

Китай продовжує зростати економічно та політично в регіоні, і це призводить до зростаючої нерівності між країнами-членами АСЕАН. З одного боку, Китай є важливим торговим партнером та інвестором для країн регіону, з іншого боку, воно висуває претензії на контроль над Південно-Китайським морем, що викликає напругу в регіоні. Зі свого боку, виділимо і значимість торгово-економічного чинника. Наразі на Азію припадає близько 37% світового ВВП, шість із десяти найбільших торгових партнерів США знаходяться в Азії, серед яких: Китай, Японія, Південна Корея, В'єтнам, Індія, Тайвань [62]. Особливу стурбованість США викликають активні спроби Китаю розширити свою економічну міць і вплив в АТР та поза його межами. Яскравим прикладом є китайський проєкт «Один пояс, один шлях», який є амбітним планом Китаю щодо розвитку нових торговельних шляхів, що з'єднують Китай з

рештою світу. Це має розширити економічний і фінансовий вплив Китаю, оновити і посилити його технологічні потужності [16].

США намагаються збалансувати вплив Китаю в регіоні шляхом підтримки демократичних та прозахідних режимів та зміцнення співпраці між державами-членами АСЕАН. Також, США підтримують свободу навігації та розміщення своїх військ в регіоні, що є важливим елементом стратегії збалансування Китаю. Однак, економічні зв'язки між Китаєм та країнами Південно-Східної Азії є досить сильними, і Китай продовжує зміцнювати свої економічні зв'язки з регіоном. На думку деяких експертів, США не можуть повністю замінити Китай як головного торговельного партнера Південно-Східної Азії [15, с. 15].

Щодо суперечок в Південно-Китайському морі, країни Південно-Східної Азії були розділені у питанні ставлення до претензій Китаю щодо деяких островів та морських коридорів у регіоні. Однак, країни АСЕАН уклали рамкову угоду з Китаєм щодо спільної роботи над кодексом поведінки в Південно-Китайському морі, що може допомогти у вирішенні конфлікту на основі консенсусу. Також важливим елементом врегулювання конфлікту є діалог між Китаєм та США. Однак, наразі ставлення нової адміністрації Дж. Байдена до Китаю в цілому залишається міцною, що може створювати додаткові напруження в відносинах між двома державами [19].

Відповідні безпекові, політичні та економічні чинники, як і зміна загального балансу сил в АТР, вимагають від США оновлення власної політики міждержавних союзів і альянсів, за яких ключову роль у регіоні відіграватимуть Південна Корея, Японія та Індія. Південна Корея є одним із найважливіших союзників США з точки зору стримування КНДР. У свою чергу, альянс США з Японією, як і раніше, продовжує зберігати актуальність та значення своєрідного «якоря безпеки США в Азії» [60]. Зв'язки США з Індією також набувають більшого значення в умовах експансії Китаю. Починаючи з 2017 р. Індія та Японія погодилися поглибити оборонні зв'язки та сприяти більшій співпраці з Австралією та Сполученими Штатами, оскільки вони прагнуть протистояти зростаючому китайському впливу в Азії. США, Індія та Японія також підписали інфраструктурні угоди, щоб протистояти

зростаючому геополітичному та економічному впливу Китаю та його ініціативи «Один пояс, один шлях» [56].

Ураховуючи вище викладені аргументи та факти, можна зробити висновок, що геополітична напруженість в Азійсько-Тихоокеанському регіоні є високою та може призвести до наслідків, які сильно вплинуть на союзників США в регіоні, а також на безпеку, політичні та економічні інтереси інших держав світу. Підтримка та сприяння міцним альянсам, а також розуміння та вирішення проблем у регіоні та того, як вони впливають на міжнародну арену, будуть ключовими для забезпечення успіху політики США в АТР та Азії в цілому. Головні принципи зовнішньої політики США у АТР за президенства Дж. Байдена можна узагальнити наступним чином: збалансування впливу Китаю: адміністрація Дж. Байдена намагається збалансувати вплив Китаю в регіоні шляхом підтримки демократичних та прозападних режимів та зміцнення співпраці між державами-членами АСЕАН. Також, США підтримують свободу навігації та розміщення своїх військ в регіоні; розвиток торговельних відносин: адміністрація Дж. Байдена прагне зміцнити торговельні відносини з країнами регіону шляхом активізації участі у міжнародних торгових угодах та встановлення нових партнерств; зміцнення союзницьких відносин: адміністрація Дж. Байдена зосереджується на зміцненні союзницьких відносин з державами АТР, зокрема з Японією, Південною Кореєю та Австралією.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО ТАЙВАНЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

3.1. Роль Тайваню у зовнішньополітичній стратегії США

Історично «тайванське питання» виникло в міжнародних відносинах після громадянської війни в Китаї між комуністичною партією та партією Гоміндан. В результаті комуністична партія здобула перемогу, і уряд тодішнього президента Китаю, висадився на Тайвані, фактично звузивши Китайську Республіку до розмірів острова. З того часу, провідною метою КНР є встановлення контролю над територіями Тайваню. Взаємовідносини у трикутнику Вашингтон – Пекін – Тайбей є фундаментальною домінантою, що складає основу розвитку «тайванського питання» в міжнародних відносинах [46, с. 56].

Роль Тайваню у зовнішньополітичній стратегії США є дуже важливою, оскільки Тайвань знаходиться в стратегічно важливому регіоні Азії та є ключовим партнером США у регіоні. Тайвань, офіційно відомий як Республіка Китай, є однією з найбільших торговельних партнерів США в Азії та має великий потенціал для співпраці у багатьох галузях, включаючи науку, технології та культуру. Однак, відносини між Тайванем та Китаєм залишаються складними та напруженими, що може створювати проблеми для відносин між США та Китаєм. США захищає право Тайваню на самовизначення та незалежність, що сприяє політичній та економічній стабільності в регіоні. Також, відносини між Тайванем та Китаєм впливають на безпеку в регіоні, оскільки Китай вважає Тайвань своєю територією та може вживати заходів для відновлення своєї контролю над ним. Такі дії можуть привести до військового конфлікту, що в свою чергу може мати глобальні наслідки [20, с. 257].

Тайвань, або Республіка Китай, є важливим актором в зовнішньополітичній стратегії США в Азії. З одного боку, США підтримують Тайвань як демократичну країну, що ділить спільні цінності зі США. З іншого боку, США також використовують підтримку Тайваню як засіб збалансування впливу Китаю в регіоні.

Закон про відносини з Тайванем, прийнятий Конгресом США в 1979 р., визначає основи відносин між США та Тайванем. Згідно з цим законом, США зобов'язуються підтримувати обороноздатність Тайваню та забезпечувати продаж озброєння Тайваню. США не визнають Тайвань офіційно як державу, але відносяться до нього як до «території, що підкоряється статусу, що ще не вирішено» [37, с. 38].

У своїй зовнішньополітичній стратегії США відводять Тайваню важливе місце, як партнеру у сфері економіки та безпеки. США підтримують участь Тайваню у міжнародних організаціях, таких як Всесвітня організація здоров'я, та підтримують економічне співробітництво з Тайванем через розробку торговельних угод та інвестиції. Отже, Тайвань, як демократична та економічно розвинута країна, є важливим стратегічним партнером для США в Азії. США підтримують Тайвань на різних рівнях, включаючи політичну, економічну та військову сфери.

Політична підтримка Тайваню з боку США полягає в тому, що США визнають Тайвань як суверенну країну зі своїми власними демократичними інституціями та правами. США також підтримують участь Тайваню у міжнародних організаціях, де він може ділитися своїм досвідом та знаннями з іншими країнами. Одним з прикладів є Всесвітня організація здоров'я, де США підтримують членство Тайваню, незважаючи на тиск з боку Китаю [20, с. 258].

У сфері економіки, США розвивають торговельні відносини з Тайванем через укладання торговельних угод та інвестиції. Наприклад, США та Тайвань підписали рамкову угоду про співпрацю в економічних питаннях, що відкрила шлях для подальшого розвитку торгівлі та інвестицій між країнами. Крім того, США підтримують розвиток економіки Тайваню через сприяння участі Тайваню у міжнародних економічних організаціях [20, с. 259].

У військовій сфері, США підтримують безпеку Тайваню через продаж озброєння та навчання тайванських військових. Згідно з Законом про військову допомогу Тайваню, США зобов'язані надавати необхідну військову допомогу, щоб Тайвань міг забезпечити свою оборону. США регулярно поставляють Тайваню різноманітну військову техніку, включаючи бойові літаки, кораблі та ракетні системи. Проте, зброя, яку США продали Тайваню, може також викликати обурення в Китаї,

який вважає Тайвань своєю територією та є проти подібних міжнародних продажів озброєння Тайваню. Також, Китай відповідає на продажі США озброєння Тайваню провокаційними діями, такими як військові навчання в районі Тайваню та військові польоти біля тайванського повітряного простору. Отже, продаж озброєння Тайваню є одним зі способів, яким США підтримують безпеку Тайваню, але також може призвести до напруження відносин з Китаєм [19].

Проте, відносини між США та Тайванем можуть бути і складними через протистояння з Китаєм. Китай вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною та прагне до повної її інтеграції в свою територію. Тому Китай використовує різні тиски на країни, які підтримують Тайвань, включаючи США, щоб уникнути офіційного визнання Тайваню як незалежної держави.

Так, Китай вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною і використовує різні методи, щоб запобігти офіційному визнанню Тайваню як незалежної держави. Китай продовжує підтримувати політику «одна Китайська Народна Республіка», яка закликає всі країни визнати Тайвань як невід'ємну частину Китаю. Крім того, Китай зазвичай намагається ізолювати Тайвань в міжнародній спільноті та підтискати країни, які мають дипломатичні стосунки з Тайванем. Наприклад, Китай може загрожувати економічними санкціями, припиненням ділових відносин та іншими заходами тиску на країни, які намагаються встановити або зміцнити дипломатичні стосунки з Тайванем. Однак, деякі країни, такі як США, продовжують підтримувати Тайвань як важливого партнера в Азії [38].

Відтак, США прагнуть уникнути ескалації напруженості з Китаєм через Тайвань, проте підтримують де-факто незалежність Тайваню. США поставляють Тайвані військову допомогу та здійснюють продаж зброї для забезпечення безпеки острова. Крім того, США та Тайвань мають тісні економічні та культурні зв'язки.

Роль Тайваню в зовнішньополітичній стратегії США полягає в тому, що Тайвань є важливим фактором в збалансуванні впливу Китаю в Азії. Підтримуючи незалежність Тайваню, США прагнуть зберегти свої інтереси в регіоні та забезпечити стабільність та безпеку в Південно-Східній Азії. Окрім цього, підтримка Тайваню

допомагає зберегти відносини з країнами, які підтримують Тайвань, та зміцнити позиції США в Азії [53].

Офіційно США не підтримують дипломатичні відносини з Китайською Республікою, проте між Тайванем та Вашингтоном існують доволі тісні стосунки. З метою подальшого підтримування відносин з урядом Республіки Китай, США прийняли «Акт про взаємини з Тайванем», в якому, зокрема, міститься обіцянка постачати оборонне озброєння [18].

Узагальнюючи, можна сказати, що Тайвань відіграє важливу роль у зовнішньополітичній стратегії США в Азії. США підтримують Тайвань як демократичну країну, що ділить спільні цінності зі США, а також використовують підтримку Тайваню як засіб збалансування впливу Китаю в регіоні. У сфері економіки, США сприяють розвитку торговельних відносин з Тайванем та інвестують в економіку країни. У сфері безпеки, США підтримують безпеку Тайваню через продаж озброєння та навчання тайванських військових. Проте, відносини між США та Тайванем можуть бути складними через протистояння з Китаєм, який вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною. Тому США повинні бути дуже уважні у своїй політиці щодо Тайваню, щоб зберігати баланс відносин з Китаєм та водночас підтримувати свого важливого партнера в Азії.

3.2. Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню

Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню є надзвичайно актуальною проблемою у сучасному світі. За останні роки відносини між двома країнами значно погіршилися, і конфлікт може мати негативний вплив на стабільність та безпеку в регіоні. Ця проблема є актуальною для вивчення з кількох причин.

По-перше, вона може мати серйозні наслідки для Тайваню, який може зазнати агресії з боку Китаю. Так, зростання напруги між США та Китаєм щодо Тайваню може призвести до збільшення кількості військових навчань Китаю поблизу тайванських кордонів, а також до проведення розвідувальних операцій, що може загострити військовий конфлікт. Також Китай може застосувати економічний тиск на

Тайвань, зокрема шляхом зменшення обсягів торгівлі або заборони в'їзду тайванських громадян на територію Китаю.

По-друге, вона може мати вплив на економіку та політику в регіоні, оскільки обидві країни є важливими гравцями у світовій економіці та міжнародних відносинах.

Так, напруга між Китаєм та США щодо Тайваню може мати значний вплив на економіку та політику в регіоні. З одного боку, зростання напруги може призвести до зниження інвестиційного клімату та підвищення вартості товарів та послуг, які виробляються в регіоні. З іншого боку, це може спричинити зміни в геополітичних альянсах та регіональному ландшафті, що може мати наслідки для всіх країн, які мають інтереси в Азії та на Тихоокеанському регіоні.

Крім того, велике значення мають економічні відносини між Китаєм та США, які наразі перебувають на досить високому рівні. Будь-яке зниження обсягів торгівлі та інвестицій може мати негативний вплив на економіки обох країн та світову економіку в цілому. Також, напруга між Китаєм та США може призвести до зміни відносин з іншими країнами та регіональними блоками, такими як АСЕАН та Республіка Корея, що може мати додаткові наслідки для стабільності та процвітання в регіоні.

По-третє, ця проблема може мати геополітичні наслідки, оскільки вона стосується регіону, де є інші конфлікти та напруження, такі як Північна Корея та Південно-Східна Азія.

Так, конфлікт між Китаєм та Тайванем може впливати на інші країни в регіоні. Наприклад, Японія та Південна Корея мають важливі економічні та політичні відносини з обома сторонами, тому вони можуть бути змушені приймати складні рішення щодо підтримки однієї чи іншої сторони. Крім того, США мають обов'язок гарантувати безпеку Тайваню, що може викликати реакцію Китаю та інших країн в регіоні. У залежності від того, як буде вирішено конфлікт між Китаєм та Тайванем, можлива зміна балансу сил у регіоні та на світовій арені.

Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню стала однією з головних геополітичних проблем в світі. Китай вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною та прагне до повної її інтеграції в свою територію, тоді як США підтримують Тайвань

як демократичну країну, що ділить спільні цінності зі США, та використовують підтримку Тайваню як засіб збалансування впливу Китаю в регіоні.

Підтримка відносин із Тайванем відповідає інтересам США, оскільки не дає КНР повністю взяти під контроль Південнокитайське море та збільшити свій вплив у Тихоокеанському регіоні. З приходом до влади адміністрації Дж. Байдена, підтримка Тайваню значно посилилася. Дж. Байден заявив, що США мають зобов'язання і готові підтримувати Тайвань військово, якщо Китай вирішить повернути його силою. Китай обурений такою позицією США, та звинувачує їх у зростанні небезпеки в Тайванській протоці. Дедалі більші демонстрації підтримки Тайваню з боку Сполучених Штатів і їх союзників переконали Пекін, що Тайбей може проголосити незалежність де-юре, незважаючи на те, що переважна більшість людей надає перевагу збереженню статус-кво. У цьому контексті Пекін вирішив використовувати військові засоби, наприклад навчання з бойовою стрільбою біля узбережжя, щоб стримати незалежність і потенційно підготуватися до немирного воз'єднання [18]. Через це, найбільше занепокоєння американських аналітиків викликає те, що зростаючий військовий потенціал і наполегливість Китаю, а також погіршення відносин між протокою можуть спровокувати конфлікт і призвести до протистояння між США та Китаєм.

Напруга між Китаєм та Тайванем збільшується внаслідок різних дій обох сторін. Китай розглядає Тайвань як свою невід'ємну територію, тому будь-які дії Тайваню, які сприймаються як кроки до відокремлення, викликають сильну реакцію з боку Китаю. Пікова напруга зростає, коли Китай здійснює військові навчання та проводить розвідувальні операції біля тайванських кордонів, а також коли Тайвань здійснює кроки, які сприймаються Китаєм як прорив у відносинах.

Наприклад, у 2020 р. Тайвань оновив свої ракетні системи та підписав угоду на закупівлю американських ракет. Ці кроки спричинили різкий негативний реакцію Китаю, який заявив про можливу військову реакцію. Крім того, Китай здійснює військові навчання та проводить розвідувальні операції біля тайванських кордонів, що також спричиняє напругу в регіоні. У свою чергу, США продовжує підтримувати Тайвань, надаючи йому озброєння та допомогу в підвищенні військової готовності. В

той же час, США також намагається уникнути ескалації конфлікту з Китаєм, бо це може мати серйозні наслідки для стабільності в Азії та всьому світі.

Велике занепокоєння викликав візит спікерки Палати представників Конгресу США Н. Пелосі до Тайваню 3 серпня 2022 р. КНР назвали візит американки серйозним порушення суверенітету та територіальної цілісності. Сам візит відбувся у час великої напруженості між КНР та США: ця напруга зростала на тлі мовчазної позиції Китаю щодо вторгнення Росії в Україну [50]. Незважаючи на продовження дипломатії на вищому рівні, американсько-китайські відносини так і не змогли знайти спільну точку зору. Варто зазначити, що ця напруга не зменшилась після візиту Н. Пелосі, а додатково поглибилась. Напружені відносини між Китаєм та США щодо Тайваню залишаються однією з ключових проблем у міжнародній політиці, яка може мати серйозні наслідки для всього світу.

Також, напругу підштовхує зростання геополітичної важливості Тайваню через залучення країни до кількох міжнародних ініціатив, таких як Всесвітня організація здоров'я та участь у деяких міжнародних співтовариствах. Так, включення Тайваню до різних міжнародних ініціатив і співтовариств спричинює збільшення його міжнародної видимості та геополітичної важливості. Наприклад, під час пандемії COVID-19, Тайвань був однією з країн, які ефективно боролися зі спалахом та змогли забезпечити достатній запас медичного обладнання. У цьому контексті, багато країн та міжнародних організацій, включаючи Всесвітню організацію здоров'я, висловлювали підтримку Тайваню та закликали Китай дозволити йому брати участь у міжнародних зусиллях боротьби з пандемією. Такі включення підвищують геополітичний статус Тайваню та роблять його значнішим у глобальних відносинах, що зростає напругу між Китаєм та США щодо його статусу.

За останні три роки «тайванське питання» і його вплив на американсько-китайські відносини потенційно є однією з найгостріших проблем світової політики XXI ст. Подальша двостороння взаємодія з «тайванського питання» буде залежати від того, наскільки обидві держави зможуть визначити свої цілі в регіоні, засоби для їх реалізації та можливі витрати з прийнятих рішень. Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню продовжує зростати, що може призвести до серйозної кризи в

регіоні. Завданням країн є знайти спосіб зменшення напруги та збереження стабільності в Азії.

Таким чином, пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню є дуже серйозною проблемою, яка може мати наслідки як для самого Тайваню, так і для регіону в цілому. Залучення Тайваню до міжнародних ініціатив та зростання його геополітичної важливості спричинили збільшення тиску з боку Китаю. У свою чергу, США продовжують підтримувати Тайвань, що призводить до дальшого загострення відносин з Китаєм. Ця проблема може мати наслідки як для безпеки Тайваню, так і для економіки та політики в регіоні. Крім того, вона стосується багатьох інших конфліктів та напружень у регіоні, що може призвести до зростання геополітичної нестабільності. Необхідно знайти розумне та мирне рішення для цієї проблеми шляхом дипломатичних зусиль та переговорів між всіма зацікавленими сторонами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в ході виконання поставлених завдань для досягнення сформульованої мети кваліфікаційного дослідження, можна дійти до відповідних висновків:

Азійсько-Тихоокеанський регіон є одним з найбільш важливих геополітичних регіонів у світі. Він охоплює велику частину Північної та Південно-Східної Азії, а також країни Тихоокеанського басейну, включаючи Австралію та Нову Зеландію. Регіон відіграє важливу роль у зовнішньополітичній стратегії США, оскільки включає в себе велику кількість країн, що мають стратегічне значення для США. Цей регіон є одним з найбільш динамічних та економічно розвинених регіонів світу і складається з країн з різними політичними, економічними та культурними системами. США визнають важливість АТР і зосереджують свою увагу на забезпеченні стабільності, безпеки та економічного розвитку в цьому регіоні. США мають багато партнерів в АТР, включаючи Японію, Південну Корею, Австралію, Філіппіни, Тайвань та багато інших країн. США також мають військову присутність у регіоні, включаючи військові бази в Японії, Південній Кореї та Гуамі.

Сучасна концепція національної безпеки США в АТР ґрунтується на підтримці регіональної стабільності та забезпеченні безпеки США та її союзників. Для цього США використовують широкий спектр інструментів, таких як дипломатія, економіка, військова присутність та збройні сили. Однією з головних цілей США в АТР є забезпечення свободи судноплавства в регіоні, оскільки АТР має велике геостратегічне значення для США та світової економіки. Ще однією важливою складовою концепції національної безпеки США в АТР є зміцнення військової присутності США та її союзників у регіоні. США підтримують міцні військові зв'язки зі своїми союзниками, такими як Японія та Південна Корея, та проводять спільні військові навчання та вправи для забезпечення безпеки регіону. Однак, варто зазначити, що сучасна концепція національної безпеки США в АТР також враховує необхідність співпраці з Китаєм як ключовим гравцем у регіоні. США намагаються

зберегти рівновагу між співпрацею та конкуренцією з Китаєм, щоб забезпечити стабільність та мир у регіоні.

Під час президентства Б. Обама США активно займалися політикою збереження стабільності та зміцнення співпраці в АТР. Обама вважав, що в сучасному світі АТР є ключовим регіоном з точки зору економіки, політики та безпеки. Основні напрямки зовнішньої політики США в АТР під час президентства Обама: збільшення військової присутності США в АТР для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні; розвиток економічної співпраці з країнами АТР; розвиток співпраці з Китаєм; підтримка демократії та прав людини в АТР. У цілому, зовнішня політика США в АТР під час президентства Обама була спрямована на збереження стабільності та зміцнення співпраці у регіоні. Водночас, США намагалися зберігати свої інтереси та позиції у геополітичному просторі АТР.

Під час президенства Д. Трампа, зовнішня політика США у АТР мала ряд особливостей. Однією з головних характеристик була активна позиція США в питаннях економічної та торговельної політики. У 2018 р. адміністрація Трампа розпочала війну торговельних тарифів проти Китаю, що призвело до наступних етапів тарифного протистояння та навіть підписання першої фази угоди з Китаєм у 2020 р. Також, під керівництвом Д. Трампа була змінена стратегія щодо Північної Кореї, яка полягала в максимальному тиску на режим КНДР шляхом санкцій. Однак, ця стратегія не принесла очікуваних результатів, і в 2018 р. відбулися перші контакти між лідерами США та Північної Кореї. Крім того, під час президенства Трампа було приділено більше уваги взаємодії зі стратегічними партнерами США в АТР, такими як Японія та Південна Корея. Наприклад, в 2018 р. було підписано угоду про вільну торгівлю між США та Японією, а також проведено перші зустрічі на вищому рівні з лідерами Південної Кореї.

Головні принципи зовнішньої політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні під час президенства Джо Байдена полягають у збереженні і зміцненні стратегічного партнерства з країнами регіону, зокрема з Японією, Південною Кореєю, Австралією та Індією. Основними принципами зовнішньої політики США у АТР є: збільшення присутності США в регіоні; зміцнення оборонної співпраці з країнами

регіону; підтримка економічного розвитку регіону. Водночас, Байден підтримує тверду позицію щодо Китаю та наголошує на необхідності відповідальної поведінки Китаю у регіоні.

Тайвань відіграє важливу роль у зовнішньополітичній стратегії США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. США зберігають тісні військові, економічні та політичні зв'язки з Тайванем, що забезпечує стабільність та безпеку в регіоні. США солідаризуються з політикою «одного Китаю», не мають офіційних дипломатичних відносин з Тайванем, натомість підтримують економічні, культурні та наукові зв'язки з островом.

Напруга між Китаєм та США щодо Тайваню є досить високою. Китай вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною та відкидає будь-яку можливість незалежності острова. У свою чергу, США підтримують Тайвань та відповідають на спроби Китаю здійснити тиск на Тайвань. Пікова напруга між Китаєм та США щодо Тайваню може мати серйозні наслідки для стабільності та безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Тому важливо, щоб обидві сторони дотримувалися дипломатичної мови та шукали компромісні рішення, які б враховували інтереси всіх сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бжезинський З. Велика шахівниця. Львів–Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 2000. 236 с.
2. Брусиловська О. І. Гібридна стратегія адміністрації Д. Трампа у контексті реконфігурації світоустрою Міжнародні та політичні дослідження. 2019. Том 23. № 32. С. 13-26. URL: <https://doi.org/10.18524/2304-1439.2019.32.173834> (дата звернення: 19.04.2021).
3. Годлюк А. М. Американське лідерство в ХХІ столітті. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Київ, 2021. № 103. Ч. 1. С. 67-71.
4. Годлюк А.М. Імперативи формування глобальної політики США. Історико-політичні студії. 2015. № 2. С.24-31.
5. Головань О. О. Еволюція зовнішньої політики США на початку ХХІ століття : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв, 2016. 202 с.
6. Городня Н. Д. Регіональна інтеграція в АТР в пост-біполярній політиці США. Історичний архів. 2013. № 11. С. 111-118.
7. Городня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989 – 2013 рр.): монографія. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Принт-Сервіс, 2014. 526 с.
8. Городня Н. Країни Східної Азії в першому десятилітті ХХІ ст.: регіональні інтеграційні ракурси та глобальні пріоритети. Дослідження світової політики. Київ, 2010. №50. С. 198-227.
9. Дикарев О. І. Антикризисні стратегії китайської дипломатії: монографія. Київ: Кафедра, 2012. 374 с.
10. Дмитрієва С. Тайванське питання у сучасних американо-китайських відносинах // Міжнародна науково-практична конференція «Політ». 2023. С.72-73.
11. Дмитрієва С. Зовнішня політика США в умовах сучасних викликів Азійсько-Тихоокеанського регіону // Міжнародна науково-практична конференція «Шевченківська весна – 2023». 2023. С. 16-19.

12. Дудко Д. І. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку. Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. 2023. №1. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.1.8> (дата звернення: 19.04.2023).
13. Дудко І. Д. Національні інтереси США в постбіполярному світі: монографія. Київ: КНЕУ, 2003. 208 с.
14. Дужа І. А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
15. Заблоцький В. Оборона за Байденом : що стане пріоритетом для розвитку американського війська. Український тиждень. 2021. № 19. С. 12-15.
16. Замікула М. Близькосхідні виклики для Джо Байдена. Чи принесе ревізія регіональної політики успіх Сполученим Штатам? Дзеркало тижня. 7 березня 2021 р. URL: <https://zn.ua/ukr/international/blizkoskhidni-vikliki-dlja-dzho-bajdena.html> (дата звернення: 19.04.2023).
17. Зовнішня політика країн АТР (1945-2000-і рр.): навч. посіб. / О. В. Шевчук, Л. А. Вовчук, І. С. Погорелова ; наук. ред. О. П. Тригуб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 292 с.
18. Китай і Тайвань: витоки протистояння. BBC News. 2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46740156> (дата звернення: 19.04.2023).
19. Краєв О. США: сценарії і тренди 2021. URL: http://prismua.org/trends2021_usa/ (дата звернення: 20.04.2022).
20. Курнишова Ю. Американо-китайське суперництво на сучасному етапі: тенденції та особливості. Стратегічні пріоритети. 2019. № 2. С. 257-265.
21. Левитська-Доба Є. О. Політика США та КНР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2021. 18 с.
22. Лимар М. Ю. Еволюція трансатлантичних відносин на початку ХХІ століття. Наукові праці. Політологія. 2013. № 200. Т. 212. С. 87-90.

23. Литвиненко Н. П., Погоріла Н. О. Концептуальне забезпечення політики глобального лідерства США постбіполярної доби. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. № 132. С. 44-51.
24. Панування Китаю. До чого веде політика Трампа. URL: <http://ua.korrespondent.net/world/3807903-panuvannia-kytaui-do-choho-vede-polityka-trampa> (дата звернення: 19.04.2023).
25. Підберезних І. Є. Політика адміністрації президента США Джо Байдена щодо країн Південно-Східної Азії. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. № 48, том 1. С. 24-33.
26. Підберезних І. Є. Реалізація зовнішньополітичної стратегії Сполучених Штатів Америки щодо країн Південно-Східної Азії. Американська історія та політика. 2016. № 2. С. 141-148.
27. Підберезних І. Країни Південно-Східної Азії та політика балансування між США та Китаєм. Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. 2015. Ч. 2. С. 222–229.
28. Погоріла Н. О. Доктринальний вимір глобального лідерства США за президентства Б. Обама. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2017. №14. С.1-17. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3065/2753 (дата звернення: 18.04.2023).
29. Погоріла Н. О. Концептуальний вимір зовнішньої політики США на початку ХХІ ст. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2016. № 16. С. 291-298.
30. Погоріла Н. О. Перспективи еволюції доктринальних засад США за президентства Д. Трампа. Держава і право: Збірник наукових праць. Серія Політичні науки. 2017. № 78. С. 233-244.
31. Погоріла Н. О. Перспективи лідерства США в стратегії національної безпеки 2015 р. Матеріали конференції «Актуальні проблеми міжнародних відносин». Частина 1. Київ, ІМВ, 2016. С. 224–228.
32. Погоріла Н. О. Стратегії національної безпеки США за президентства Барака Обама. Зовнішні Справи. 2017. №1. С. 11-15.

33. Пронь С. В. США та Японія в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (50-90-ті роки ХХ століття). Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2018. 244 с.
34. США і світ ХХІ століття: колективна монографія пам'яті Є. Камінського / рецензенти: Г.М. Перепелиця, Л.О. Лещенко, В. П. Горбатенко, Б.О. Парахонський. Київ: Центр вільної преси, 2019. 658 с.
35. Таран М. Новий зміст «старих» проблем (Американо-китайські відносини). Політика і час. 2018. № 8. С. 76-82.
36. Франчу Н. Політика США в Східній Азії в умовах постбіполірності : дис. канд. політ. наук. Київ, 2002. 190 с.
37. Шамара І. М., Костанді Д. Р. Сучасні концепції зовнішньої політики США: можливості та реальність. Вісник ХНУ імені Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2019. № 10. С. 34-40.
38. Шамшур О. Президент США окреслив основні напрями зовнішньої політики своєї адміністрації. Дзеркало тижня. 5 лютого 2021 р. URL: https://glavcom.ua/columns/oleg_shamshur/prezident-ssha-okresliv-osnovni-naprjami-zovnishnoji-politiki-735043.html (дата звернення: 19.04.2023).
39. Шевчук О. В. Китай між США та Росією: геостратегічні відносини: монографія. Миколаїв: ТОВ «Іліон», 2008. 448 с.
40. Шевчук О. В. Система безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку: монографія. Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. Миколаїв, 2010. 197 с.
41. Шергін С. Тихоокеанська стратегія Вашингтона: від Клінтона до Обами. Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. 2013. № 4 (57). С. 28-36.
42. Annual Threat Assessment of the U.S. Intelligence Community. 2022. URL: <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/reports-publications/reports-publications-2022/item/2279-2022-annual-threat-assessment-of-the-u-s-intelligence-community> (дата звернення: 19.04.2023).
43. Anthony N.C. The Illusive Search for a Trump Doctrine: Implications for U.S. Foreign Policy. Journal of Political Science and Public Affairs. 2017. Vol. 5. №1.

- URL: <https://www.longdom.org/open-access/the-illusive-search-for-a-trump-doctrine-implications-for-us-foreignpolicy-36292.html> (дата звернення: 19.04.2023).
44. Beeson M. The United States and East Asia: The Decline of Long-distance Leadership? *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus*. 2019. October 26. –URL: <http://www.japanfocus.org/-Mark-Beeson/3240> (дата звернення: 19.04.2023).
 45. Buzan B. *Regions and Powers. The Structure of International Security* / B. Buzan, O. Waever, 2013. 570 p.
 46. Cohen Warren I. *America's Response to China: A History of Sino-American Relations*. Columbia University Press. 2020. 344 p.
 47. Dittmer L. Chinese Human Rights and American Foreign Policy: A Realist Approach. *The Review of Politics*, 2018. Vol. 63, № 3. P. 421-459.
 48. Donilon T., National Security Advisor. Remarks to the President: «The United States and the Asia-Pacific in 2013». *The Asia Society*. New York, March 11, 2013. P. 20-27.
 49. Gurtov M. *Pacific Asia?: Prospects for Security and Cooperation in East Asia*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2020. 257 p.
 50. Haenle P., Sher N. How Pelosi's Taiwan Visit Has Set a New Status Quo. - 2022. URL: <https://carnegieendowment.org/2022/08/17/how-pelosis-taiwan-visit-has-set-new-status-quo-for-u.s-china-tensions-pub-87696> (дата звернення: 19.04.2023).
 51. Harrison S. S. Time To Leave Korea? *Foreign Affairs*. March/April 2013. URL: <http://www.foreignaffairs.com/articles/56847/selig-s-harrison/time-to-leave-korea> (дата звернення: 18.04.2023)
 52. Huntington S. The Lonely Superpower. *Foreign Affairs*, March-April, 2015. P. 35-49.
 53. Joe Biden. The Power of America's Example: The Biden Plan for Leading Democratic word to meet Challenges of the 21-st century. July 11, 2019. URL: <https://joebiden.com/americanleadership/> (дата звернення: 19.04.2023).
 54. Kaufman J. P. The US perspective on NATO under Trump: lessons of the past and prospects for the future. *International Affairs*. 2017. № 93(2). С. 251–266.

55. Klare M. T. The United States Heads to the South China Sea. URL: <http://www.foreignaffairs.com/articles/139023/michael-t-klare/the-united-states-heads-to-the-south-china-sea?> (дата звернення: 18.04.2023).
56. Michael D. Swaine «Creating an Unstable Asia: the U.S. «Free and Open Indo-Pacific» Strategy». 2018. URL: <https://carnegieendowment.org/2018/03/02/creating-unstable-asia-u.s.-free-and-open-indo-pacific-strategy-pub-75720> (дата звернення: 19.04.2023).
57. Miller M. J. Assessing Continuity and Change in Obama’s Foreign and National Security Policies. URL: <http://www.e-ir.info/2012/02/05/assessing-continuity-and-change-in-obamas-foreign-and-national-security-policies/> (дата звернення: 18.04.2023).
58. National Security Strategy of the United States of America. The White House, May 2010. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf (дата звернення: 18.04.2023).
59. National Security Strategy of the United States of America. The White House, May 2017. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (дата звернення: 18.04.2023).
60. National Security Strategy of the United States of America. The White House, May 2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (дата звернення: 18.04.2023).
61. New Security Strategy of Japan: Multilayered and Cooperative Security Strategy. Policy Recommendations. URL: http://www.tokyofoundation.org/en/additional_info/New%20Security%20Strategy%20of%20Japan.pdf (дата звернення: 18.04.2023).
62. Policy Circle «Foreign Policy: Asia Pacific». 2022. URL: <https://www.thepolicycircle.org/brief/u-s-foreign-policy-asia-pacific-region/> (дата звернення: 19.04.2023).

63. Qi Z. Conflicts over Human Rights between China and the US. *Human Rights Quarterly*, 2015. Vol. 27, № 1. P. 105-124.
64. Robert R. Ross. *The Geography of the Peace: East Asia in the Twenty-first Century*. *International Security*, 2019. Vol. 23, № 4. P. 81-118.
65. Sanger D. Confront and Conceal. *The Obama Doctrine*. *The New York Times*. July 13, 2012. URL: <http://www.nytimes.com/2012/07/15/books/review/confront-and-conceal-by-david-sanger.html?pagewanted=all> (дата звернення: 18.04.2023).
66. *Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense* // Department of Defense. January 2012. URL: http://www.defense.gov/news/Defense_Strategic_Guidance.pdf (дата звернення: 18.04.2023).
67. Tharoor I. Trump kills TPP, giving China its first big win. *The Washington Post*. January 24, 2017. URL: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/01/24/trump-kills-tpp-giving-china-its-first-big-win/?utm_term=.3a6c93e5b2b6 (дата звернення: 19.04.2023).
68. Why this love triangle works. *The Australian*. August 13, 2014. URL: <http://www.theaustralian.com.au/news/world/why-this-love-triangle-works/story-e6frg6ux-1226114041986> (дата звернення: 18.04.2023).
69. Wilson Center «U.S. Strategy in the Asia-Pacific Region». 2019. P. 8-16.